8554 AA 60100200
OSREDNJA KNJIŽNICA
P.P.126
66001 KOPER

22. VIII. 1980

PRIMORSKI DNEVNIK

Poštnina plačana v gotovini Abb. postale I gruppo Cena 400 lir Leto XXXVI. Št. 192 (10.712) TRST, petek, 22. avgusta 1980

PRIMORSKI DNEVNIK je začel izhajati v Trstu 13. maja 1945, njegov predhodnik PARTIZANSKI DNEVNIK pa 26. novembra 1943 v vasi Zakriž nad Cerknim, razmnožen na ciklostil. Od 5. do 17. septembra 1944 se je tiskal v tiskarni «Doberdob» v Govcu pri Gorenji Trebuši, od 18. septembra 1944 do 1. maja 1945 v tiskarni «Slovenija» pod Vojskim pri Idriji, do 8. maja 1945 pa v osvobojenem Trstu, kjer je izšla zadnja številka. Bil je edini tiskani partizanski DNEVNIK v zasužnjeni Evropi.

NA POLJSKEM SE STANJE NE PREMAKNE Z MRTVE TOČKE

Naraščanje napetosti v Gdansku in v Sczeczinu Pogajanja med vlado in delavci še niso stekla

Nove aretacije v krogih disidentov - Enotni odbor stavkajočih poudaril, da noče «ogrožati poljskih zavezništev» - Govorice o splošni stavki v Varšavi - Premier Babiuch prispel v Gdansk - Zamenjan predsednik delegacije za pogajanja z delavci

VARŠAVA — Na območju Gdanska narašča napetost med stavkajočimi delavci in predstavniki oblasti. Število podjetij, ki jih je zajelo stavkovno gibanje je včeraj naraslo na 316, vladna komisija, ki je bila zadolžena za pogajanja s posameznimi tovarniškimi sveti pa ni žela uspeha; še več, njena misija je bila povsem neuspešna in vlada je zato v prvih popoldanskih urah zamenjala njenega predsednika. Stavka je zajela tudi Sczeczin, kjer že tri dni stavkajo v vseh štirih ladjedelniških obratih in v nekaterih drugih večjih tovarnah, a se je včeraj mesto skoraj povsem ustavilo, saj so stavkali tudi uslužbenci krajevnih prevoznih podjetij. Potrjena je vest, da je predsinočnjim policija aretirale skupino disidentov, med katerimi je tudi voditelj poljskega oporečništva Jaček Kuron, ni pa ukrepala proti stavkajočim delavcem. Tudi sredstva javnega obveščanja so pokazala večje razumevanje za zahteve stavkajočih. Kar pa zadeva delavce so le-ti poudarili predvsem sindikalno plat dogajanj, medtem ko disidenti vztrajajo pri političnem ocenjevanju razvoja dogodkov.

To je v skopih besedah kronika včerajšnjih dogajanj na Poljskem. Nedvomno je izredno pomembna prav izjava člana predsedstva enotnega odbora stavkajočih Lecha Walesa, ki je včeraj na zasedanju odbora izjavil, da obžaluje aretacije, vendar da se odbor noče v nobenem primeru vmešati v to zadevo. Poudaril je, da stavkajoči «nočejo na noben način škodovati ali ogrožati zavezništev ljudske republike Poljske».

Te izjave so nedvomno tudi odgovor na članke voditelja poljskih disidentov Kurona, ki je najprej v pariškem Le Mondu, nato pa v londonskem Guardianu postavil osnovo za alternativo sedanji poljski vladi: to alternativo sicer imenuje «svobodni sindikat», vendar je prej politična kot gospodarska alternativa. Kuron govori o nesposobnosti voditeljev pri sprejemanju in uveljavljanju sklepov, o njihovem strahu pred ljudskimi množicami in o nevarnosti, da «izgubijo glavo» kar bi po njegovem mnenju privedlo do «državne tragedije». Po njegovem mnenju je treba torej začeti z «vsedržavno razpravo», ta razprava pa predpostavlja «demokratične reforme, kot pravico izražanja in pravico združevanja».

Obstaja torej bistvena razlika med stališči disidentov in stališči stavkajočih delavcev. Od tod dejstvo, da stavkajoči z določeno razdaljo gledajo na dejavnost disidentov, o katerih menijo, da jim v tem trenutku morda bolj škodijo kot koristijo.

Vse to pa seveda ne pomeni, da ni realnih problemov. Nasprotno problemi so in to veliki, kajti sicer bi si ne bilo mogoče razlagati tako obširnega stavkovnega gibanja. Teh problemov se zavedajo tudi predstavniki vlade, saj je eden izmed podpredsednikov vlade Mieczyslav Jagielski, ki je včeraj zamenjal Tadeusza Pyko v vodenju komisije, ki je zadolžena za pogajanja v Gdansku o teh problemih spregovoril po krajevnem radiu in dejal, da je komisija pripravljena na razpravo s stavkovnimi odbori v posameznih tovarnah. Jagielski je dodal, da bodo vsekakor ustregli zahtevam «družbenega in gospodarskega» značaja, o ostalih pa bodo obrazložili, zakaj jih ne morejo sprejeti.

Vendar pa Jagielski doslej ni imel večjega uspeha kot njegov predhodnik Pyka. Včeraj so vladno komisijo sprejeli le v šestih tovarnah, medtem ko bi se morala predvidoma sestati s 50 delegacijami. To pa priča, da enotni odbor stavkajočih vztraja pri svojih stališčih in predvsem pri zahtevi, da mora priti do pogajanj med vladno komisijo in med enotnim odborom, ne pa med delegacijami posameznih tovarn. V tem trenutku, ko postaja stanje skorajda dramatično, je torej možno, da bo vlada pristala na razgovore z enotnim odborom.

V Gdansku in okolici je stavkovno gibanje, kot že rečeno, zajelo 316 tovarn. Gdansk je že teden dni skoraj popolnoma paraliziran in stanje postaja iz ure v uro težje: v mesto ob Baltskem morju je sinoči dopotoval sam ministerski predsednik Edward Babiuch.

Tudi v Sczeczinu je stanje izredno napeto. V tem mestu stavkajo že v 51 podjetjih. Kot poroča krajevni radio je mesto paralizirano.

In končno so se včeraj začele širiti vesti o stavkovnem gibanju v Varšavi. Govorili so celo, da bo danes v glavnem mestu Poljske splošna stavka, vendar gre za enkrat za nepreverjene vesti. Vsekakor kaže, da bosta dve veliki varšavski tovarni že danes zaprti zaradi stavke delavcev. V glavnem mestu Poljske pa je občutiti veliko napetost, ki je v prejšnjih dni ni bilo.

Na to napetost so nedvomno vplivale tudi aretacije, čeprav so za enkrat oblasti uradno le «pripravile» oziroma «zadržale na zaslišanju» skupino disidentov, članov «odbora za družbeno samoobrambo» KOR. Predsinočnjim so aretirali 18 oseb v Varšavi in eno v Gdansku, včeraj pa so aretirali še 9 oseb med katerimi tudi 6 pripadnikov «konfederacije za neodvisno Poljsko» KPN, ki ima kot cilj zrušenje Gierekove poljske enotne delavske stranke.

Zaskrbljenost za sedanje stanje se odraža tudi v cerkvenih krogih. O tem priča govor poljskega primasa kardinala Wyszynskega, ki je med drugim pozval prebivalstvo k varčevanju in k skrbi za razvoj države; ta govor je včeraj skoraj v celoti objavil poljski tisk, kar je dokaj neobičajno. O zaskrbljenosti priča tudi dejstvo, da je osebni tajnik papeža Janeza Pavla II. Stanislaw Dziwisz že dalj časa na Poljskem, sicer uradno na oddihu. Iz cerkvenih krogov pa prihaja tudi vest, da je škof Gdanska Kaczmarek prispel v Varšavo, kjer se razgovarja s kardinalom Wyszynskim o stanju v Gdansku. Škof je že prej poslal voditeljem stavkovnega gibanja sporminske kolajne v znak priznanja za njihov boj.

Kljub napetosti stanja pa vlada v varšavskih krogih zmerni optimizem. Tako je član centralnega komiteja delavske stranke Richard Woyna v intervjuju neki zahodnonemški radijski postaji poudaril prepričanje, da bo mogoče najti rešitev iz sedanje krize. Dejal je, da mora vlada priznati vzroke stavkovnega gibanja in nezadovoljstva, kajti le tako bo mogoče nadaljevati z dialogom s stavkajočimi; Woyna je dodal, da so nekatere zahteve preti-

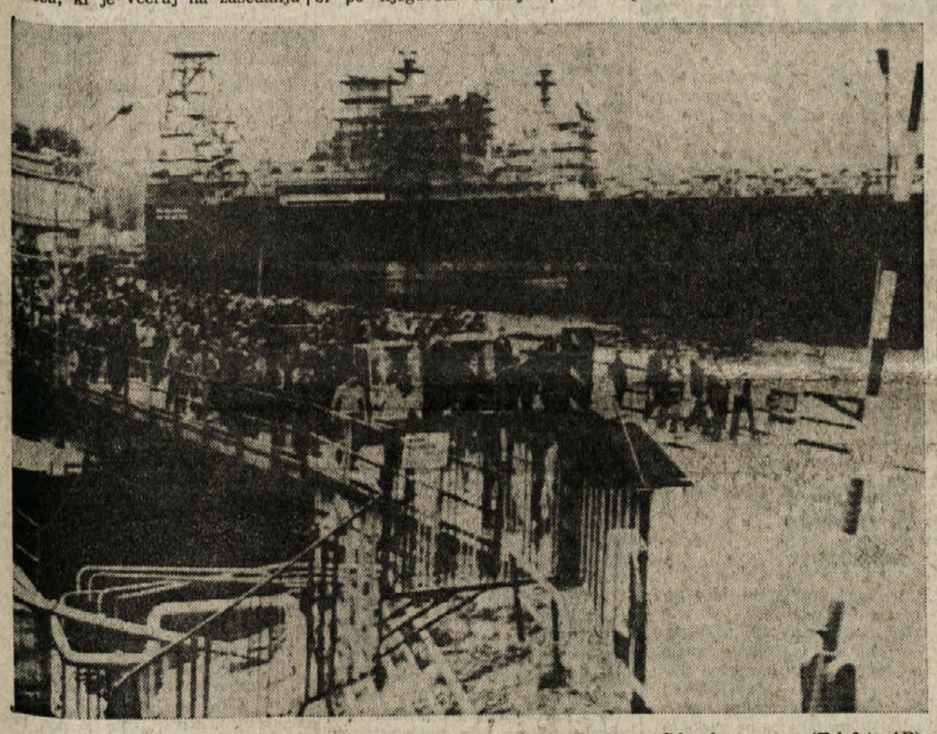

Stavkajoči delavci med včerajšnjim zborovanjem v ladjedelnici «Lenin» v Gdansku (Telefoto AP)

PO SPORAZUMU ISLAMSKIH IN ZAHODNOEVROPSKIH DRŽAV

VARNOSTNI SVET OZN OBSODIL ANEKSIJSKO POLITIKO IZRAELA

Sklep o proglasitvi Jeruzalema za prestolnico Izraela je «ničen in neveljaven»

Državni tajnik ZDA Edmund Muskie na zasedanju varnostnega sveta OZN (Telefoto AP)

NEW YORK — Varnostni svet Združenih narodov je predsinočnjim proglasil izraelski sklep o aneksiji Jeruzalema za ničen in neveljaven ter pozval vse države naj to upoštevajo, tiste pa, ki imajo svoje diplomatske misije v Jeruzalemu, naj jih umaknejo čimprej. Za resolucijo je glasovalo 14 držav, le predstavnik ZDA se je vzdržal.

Sklep izraelskega «kneseta», da proglasi Jeruzalem «za eno, večno in nedeljivo prestolnico Izraela» so v varnostnem svetu odločno obsodili kot pobudo, ki krši mednarodno pravo in odbiva vse sklepe OZN ter predstavlja resno in nevarno oviro na poti splošnega, pravičnega in trajnega miru na Bližnjem vzhodu. Izraelski zakon o aneksiji je torej ničen in neveljaven ter ga mora Izrael čimprej preklicati.

Svoja veleposlaništva v Jeruzalemu imajo trenutno Nizozemska in deset latinskoameriških držav. V Haagu so včeraj sporočili, da je Nizozemska vedno dosledno spoštovala resolucije OZN, tudi v težkih trenutkih dekolonizacije v Indoneziji. Zgledu Venezuele, Urugvaja in Ekvadorja, da premestijo svoja veleposlaništva iz Jeruzalema v Tel Aviv, se je včeraj pridružil še Čile. Le Kostarika bo ohranila svoje veleposlaništvo v Jeruzalemu. Tako je vsaj včeraj izjavil kostariški zunanji minister.

Še pred predsinočnjim sklepom je varnostni svet OZN 30. junija zahteval, da Izrael ustavi aneksionistične načrte do Jeruzalema. Mesec dni kasneje so podobno zahtevo izrekli na izrednem zasedanju generalne skupščine OZN.

Kljub temu pa je izraelski parlament odobril zakon o aneksiji zasedenega dela Jeruzalema in proglasitvi celotnega mesta za prestolnico Izraela. Konferenca islamskih držav je po tem sklepu takoj zahtevala zasedanje varnostnega sveta.

Islamske države so pripravile osnutek resolucije, ki je zahtevala sankcije proti Izraelu, a so jo umaknili zaradi nasprotovanja ZDA in zahodnoevropskih držav ter nekaterih drugih članov varnostnega sveta. Skoraj gotov ameriški veto bi praktično onemogočil kakršnokoli mednarodno obsodbo Izraela, zato je prevladal realizem sedanjega teksta, ki predstavlja plod sporazuma med islamskimi in zahodnoevropskimi državami.

Kot rečeno so se ZDA vzdržale. Ameriški državni tajnik Muskie je obrazložil ta sklep s trditvijo, da je resolucija «pomanjkljiva» ker ne omenja resolucije OZN 242 in ne nasilja, katerega žrtev je večkrat tudi Izrael.

Ameriško glasovanje so v Tel Avivu sprejeli kot «izdajo» in «napako» ameriške politike. Samo resolucijo pa so ocenili kot «krivično, enostransko in nov dokaz, da je OZN postala orodje v rokah sovražnikov Izraela».

BEOGRAD — Zvezni sekretar za zunanje zadeve Josip Vrhovec je včeraj odpotoval v New York, kjer bo vodil jugoslovansko delegacijo na posebnem zasedanju generalne skupščine OZN o mednarodnih ekonomskih problemih.

Predstavnik SFRJ o širjenju jedrskega orožja

ŽENEVA — K preprečevanju nadaljnjega širjenja jedrskega orožja lahko najbolj neposredno in kar največ prispevajo vsi tisti, ki so v preteklosti in tudi v sedanjem času največ storili za širjenje tega nevarnega orožja. Velik del članov mednarodne skupnosti je spoštoval obveznosti iz sporazuma o neširjenju tega orožja, v katerem je zapisano, da ga ne bodo niti proizvajali, niti kupovali.

Toda splošnost tega sporazuma ni mogoče uresničiti samo z deležem tako imenovanih nejedrskih držav. Potrebna je pripravljenost in odločna akcija vojaških jedrskih sil, zlasti tistih, ki so podpisale sporazum, v katerem je zapisano, da ne bodo še naprej krepile svojih jedrskih zmogljivosti, marveč se bodo prizadevale za jedrsko razorožitev.

Te ocene je v odboru konference, ki se ukvarja z uresničitvijo sporazuma o neširjenju jedrskega orožja podal član jugoslovanske delegacije Dragomir Djokić. Jugoslovanski predstavnik je ob tem ugotovil, da jedrske sile, zaradi svojih vojaških in političnih potreb prenašajo to orožje tudi na tuja ozemlja, kar prav tako pomeni kršitev določil mednarodne pogodbe, ki velja od leta 1970 in ki jo je do danes podpisalo že 111 držav. (dd)

NEKATERI ŠPEKULIRAJO Z MOŽNOSTJO DEVALVACIJE LIRE

FINANČNI MINISTRI ZA TAKOJŠNJE SPREJETJE GOSPODARSKIH ODLOKOV

Povečano zanimanje za nakup delnic - Včeraj je rahlo padla vrednost lire - V juliju 855 milijard lir prebitka

RIM — Včeraj zjutraj so se v palači Chigi sestali finančni ministri Reviglio, Pandolfi in La Malfa ter voditelji skupin večinskih strank v poslanski zbornici. Pregledali so možnosti, da bi poslanska zbornica v roku uzakonila gospodarska odloka, o katerih zdaj razpravljajo po komisijah. Gospodarska odloka bi morala poslanska zbornica sprejeti najkasneje do 1. oziroma 7. septembra, vendar radikalci in fašisti že napovedujejo obstrukcijo, komunisti pa nameravajo predlagati vrsto popravkov. O tem vprašanju se je zagovarjal tudi ministrski predsednik Cossiga, ki je trenutno na odihu, po telefonu s tajniki strank, ki sestavljajo vlado. Verjetno so skupaj pregledali možnosti, da bi vlada z glasovanjem o zaupnici omogočila sprejetje gospodarskih odlokov. Če pa poslanska zbornica, zaradi obstrukcionizma in kljub glasovanju o zaupnici, ne bo utegnila v roku sprejeti odloke, je vlada že sklenila, da bo odloke ponovno izdala. Pri tem bo uporabila besedila zakona, ki ga je že izglasoval senat. La Malfa pa je še posebej poudaril, da če parlament ne bo sprejel odlokov bo podprl tiste, ki špekulirajo, da bo septembra vrednost lire padla.

Na denarnih borzah se je včeraj zmanjšala vrednost lire v primerjavi z dolarjem in vsemi pomembnejšimi evropskimi valutami. Vendar so zaradi poletnega mrtvila zabeležili le omejeno število transakcij, tako da je državna banka brez problemov zadovoljevala povpraševanje in zadrževala vrednost lire. Bolj živahno je bilo na delniških borzah, kjer so v zadnjih štirih dneh imeli za 165 milijard lir prometa. Kaže, da se na delniške borze pretaka tudi precej kapitala zasebnikov, ki skušajo z nakupovanjem delnic obvarovati vrednost svojih prihrankov. Edina razveseljiva vest z italijanskega gospodarskega področja je julijski pribitek v plačilni bilanci. Prvi letošnji mesečni pribitek je predvsem po zaslugi turizma znašal 855 milijard lir in je zmanjšal letošnji plačilni primanjkljaj od 4.200 na 3.361 milijarde lir. Državna banka je sporočila, da so letošnji primanjkljaj skoraj v celoti krili s posojili iz tujine in da niso načeli državnih rezerv. V prvih sedmih mesecih letos so namreč italijanske banke najele 3.684 milijarde lir posojil. V državno banko je ta mesec steklo poleg 855 milijard plačilnega pribitka še 843 milijard, ki so jih zbrale banke, tako da zdaj znašajo italijanske rezerve 47.760 milijarde lir.

Doronjski sprejel Enrica Berlinguerja

BRIONI — Predsednik predsedstva CK ZKJ Stevan Doronjski se je včeraj na Brionih sešel z generalnim sekretarjem italijanske KP Berlinguerjem, ki se na povabilo predsedstva ZKJ mudi v Jugoslaviji. Med prijateljskim in prisrčnim pogovorom sta izmenjala mnenja o aktualnih mednarodnih problemih, pri čemer je prišla do izraza enotnost stališč obeh strani do najpomembnejših mednarodnih vprašanj.

Gost in gostitelj sta izrazila zaskrbljenost zaradi poslabšanega mednarodnega položaja in številnih kriznih žarišč v svetu. Poudarila sta tudi pripravljenost obeh partij, da še naprej aktivno delujeta v prid politike popuščanja, enakopravnega sodelovanja ter miroljubnega in pravičnega reševanja vseh sporov, kar naj prispeva k okrepitvi svetovnega miru. (dd)

PRED TORKOVIM SREČANJEM MED GENSCHERJEM IN MUSKIEJEM

Nemški socialdemokrati pozivajo Varšavo naj ne zatre s silo stavkovnega gibanja

Iz Washingtona prve previdne izjave o zaskrbljenosti ameriške vlade

BONN — V glavnem mestu Nemčije, kjer vlada še največja zaskrbljenost zahodnih krogov za razplet dogodkov na Poljskem, se je včeraj pod vodstvom Willyja Brandta sestalo predsedstvo socialdemokratov. V komunikeju, ki ga je po seji izdalo, se da jasno razbrati poziv SPD poljskim oblastem, naj ne posežejo s silo, da bi zatrle delavske stavke. Obenem tudi izražajo upanje, da ne bi prišlo do nikakršnega vmešavanja tujih sil v dogajanje na Poljskem.

Da je nemškim socialdemokratom, največjim pobudnikom politike popuščanja napetosti med Vzhodom in Zahodom, izredno pri srcu mirna rešitev sedanja krize na Poljskem, se da razumeti tudi iz njihove želje, da bi «tudi druge države, poleg nemške vlade, zelo pozorno premislile možnost, da bi pomagale premostiti Poljski težko gospodarsko stanje s povečanim sodelovanjem». To stališče je poudaril tudi podkancler in zunanji minister ZRN Genscher, ko je v nekem intervjuju včeraj izjavil, da ZDA in Nemčija proučujeta vprašanje, katere oblike gospodarske podpore bi lahko pomagale Poljski za mirno rešitev sedanje napetosti. Genscher je tudi sporočil, da se bo prihodnjo sredo srečal v Washingtonu z ameriškim zunanjim ministrom Edmundom Muskiejem.

Nekateri opazovalci vsekakor izražajo dvome, da bo 28. avgusta res prišlo do srečanja med Schmidtom in predsednikom Vzhodne Nemčije Honckerjem. Dvome ustvarjajo dejstva, da je Berlin le 200 kilometrov od Sczeczina in da bi utegnili vzhodni Nemci ob prihodu Schmidta pripraviti manifestacije v znak solidarnosti s poljskimi delavci. Nekateri tudi ne pozabljajo dejstva, da je vzhodni Berlin krepko podprl sovjetski vdor na Češko, kar ima sedaj, v tem težkem političnem trenutku, posebno kočljiv pomen, ki meče temno senco nad še vedno krhko ogrodje ost-politik. Vse te države pa se zavedajo, da je tako za Poljsko kot za Vzhodno Nemčijo, ne nazadnje tudi za ZRN, velikega pomena miren razvoj vsestranskega sodelovanja.

V odsotnosti najvišjih britanskih državnikov in političnih voditeljev (večinoma so na oddihu), se da meriti pulz Velike Britanije po komentarjih dnevnega časopisja. Najpomembnejši dnevniki so si enotni v oceni, da mora Gierek vsaj nekoliko popustiti v gospodarskih in tudi političnih svoboščinah, če hoče napolniti vrzel, ki je zazijala med državnim aparatom in ljudstvom, ne da bi ta problem rešile sovjetske čete. Slednjo možnost vsi časopisi označujejo kot najhujšo nevarnost za vojno, za tretjo svetovno vojno. Times pri tem tudi omenja primer madžarskega sistema, ki «omogoča večje gospodarske, sindikalne politične svoboščine». «Gierek bi lahko naredil korak v tem smislu» — piše Times — «in bi delavcem na primer dovolil večji izbiro pri volitvah sindikalnih predstavnikov.»

Prvič je včeraj vlada ZDA izdala uradno izjavo, v kateri izreka zaskrbljenost za dogajanje na Poljskem. Vendar se je glasnik zunanjega ministrstva omejil le na aretacijo poljskih disidentov, za katere je izrazil upanje, da jih bodo kmalu izpustili na svobodo. Poudaril je tudi helsinške sporazume, obenem pa naglasil, da je kriza na Poljskem «notranja zadeva države, kateri pa ZDA zelo pozorno sledijo».

Delegacija CGIL-CISL-UIL bo potovala na Poljsko

RIM — Vodstvo sindikalne federacije CGIL - CISL - UIL je na včerajšnjem sestanku sklenilo, da bo poslalo na Poljsko sindikalno delegacijo, ki jo bo sestavljalo šest konfederalnih tajnikov, dva za vsako organizacijo. Stališče, ki ga je konfederacija zavzela 18. avgusta terja vztrajanje v pobudah tako na državni kot na meddržavni ravni. V ta okvir sodi tudi obisk italijanske delegacije na Poljskem. Delegacija naj bi se sestala s poljskimi oblastmi, sindikati in delavci v boju, da bi jim izrazila zaskrbljenost italijanskih delavcev in jih seznanila s stališčem, ki ga je federacija zavzela glede dogajanj na Poljskem.

Po sestanku je federacija naslovila poljskim sindikatom poslanico, v kateri razlaga pomen svoje odločitve in sprašuje po posredovanju, da bi hitreje dobili vstopne vizume. Uradno prošnjo bodo vložili danes na poljskem veleposlaništvu. Danes bodo tudi odločali o sestavi delegacije. Govorili so še o možnosti, da bi organizirali manifestacijo, vendar ne v obliki stavke. Sindikati so tudi sklenili, da bodo pozvali vlado, naj se v okviru EGS zavzema za pobude, ki bi pomagale Poljski, da premosti sedanje gospodarske težave.

BOLONJSKI SODNIKI TRDIJO, DA JE OBROBNA FIGURA

Neofašist Guido Naldi včeraj na zasliševanju

BOLOGNA — V spremstvu dveh zagovornikov, odvetnikov Alberinija in Bezicherija, se je včeraj dopoldne predstavil na bolonjskem sodišču 22-letni Mario Guido Naldi, mlad neofašist, ki ga je sodišče zaslišalo kot pričo v zvezi s skrajno desničarskimi organizacijami ter le obrobno z zadevo o pokolu na bolonjski železniški postaji.

Med prekinitvijo zaslišavanja, ki se je začelo dopoldne in nadaljevalo popoldne, je Naldi imel nekakšno tiskovno konferenco za časnikarje, ki so ga pričakali na hodnikih sodne palače. Tem je obširno pripovedoval o svojih premikanjih 1. in 2. avgusta ter dodal, da sodniki na te «podrobnosti» niso dali velike pažnje. Naldi je povedal, da je zapustil Bologno že 1. avgusta zvečer, prespal pri prijateljih ter naslednje jutro odpotoval z avtostopom v Ligurijo. Za atentat v Bologni je izvedel šele pozno popoldne, ko ga je s tem seznanil voznik avtomobila, ki ga je pripeljal v La Spezio. Naslednjo noč je skupaj s prijatelji prespal v spalni vreči na obali kraja San Terenzio, zjutraj pa se vkrcal na trajekt, ki ga je povedel na Korziko, kjer je ostal do 17. avgusta. Tistega dne je telefoniral materi, ki mu je povedala, da so že 3. avgusta preiskali njegovo stanovanje ter zaplenili nekaj desničarskega časopisja, ki ga je redno prejemal. Izvedel je tudi, da ga je iskal neki moški, ki je ponudil materi 300 tisoč lir, če mu pove, kje se nahaja njen sin. Dva dni kasneje se je s tem skrivnostnim moškim, ki se je predstavil kot «agent tajne službe», tudi srečal v Santa Teresa di Gallura, na Sardiniji; ta ga je prosil, da bi sodeloval v desničarskih krogih. «Takrat temu visokemu in elegantnemu moškemu nisem dal jasnega odgovora», je še povedal Naldi časnikarjem.

Od tu se je mladi neofašist podal v Bologno, kjer je poiskal oba odvetnika, ki sta ga pospremila na sodišče.

Do tu pričevanje mladega Bolonjčana. Namestnik državnega pravdništva Rossi pa je izjavil časnikarjem, da je Naldi le obrobna figura pri preiskavah o bolonjskem pokolu.

Danes popoldne bodo sodniki za mladoletne ponovno zaslišali Luco De Orazija, za katerega je kot znano državno pravdništvo izdalo zaporni nalog v zvezi s sodelovanjem v prevratniških krogih. V ponedeljek pa bo prizivno sodišče iz Aix en Provenca razpravljalo o zahtevi po izročitvi Marca Affatigata italijanskim oblastem.

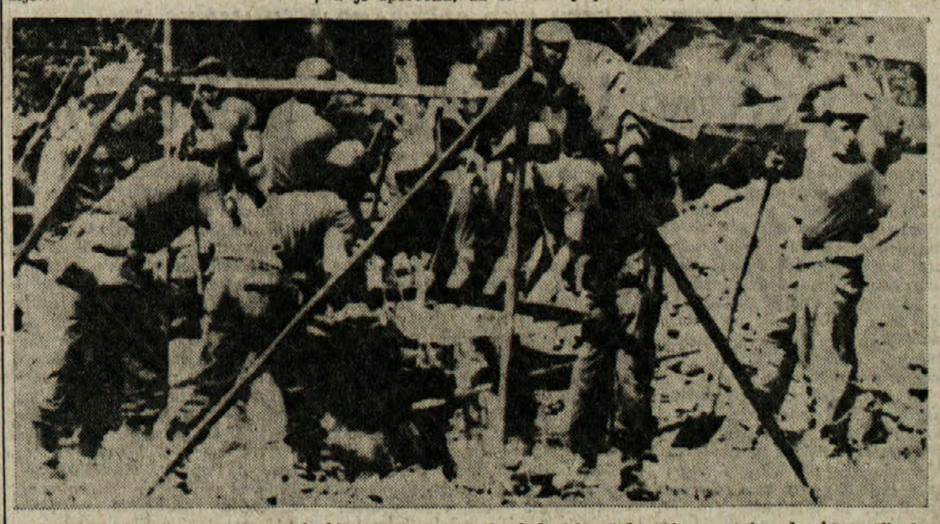

Vojaki brskajo med ruševinami bivšega levega krila bolonjske železniške postaje, da bi našli še kake ostanke, ki bi pomagali pri preiskavi. Kaže, da bodo delo končali šele čez 20 dni (AP)

PO NOVEM KROGU POSVETOVANJ ZA REŠITEV KRIZE NA POKRAJINI

Danes odločitev o sklicanju skupnega sestanka vseh demokratičnih strank

Vodstvo PSI bo moralo preveriti, ali obstajajo možnosti sestave nove večine v okviru strank ustavnega loka

Posvetovanja za rešitev političnega rebusa, ki ga predstavlja vprašanje nove pokrajinske uprave, so stopila v vročo fazo, saj nas samo dober teden dni loči od seje pokrajinskega sveta, ki je bila sklicana, kot znano, za prvi september. Na tej seji bo moral novi predsednik Carbone poročati o tem, kako je izpeljal svoj poizvedovalni mandat, ter ali obstajajo možnosti, da bi izoblikovali novo politično ali programsko večino v okviru tistih sil — KD, KPI, PSDI, PSI in Slovenska skupnost — ki so prispevale k njegovi izvolitvi.

Besedo imajo vsekakor sedaj socialisti, ki so sprožili nov kratek krog posvetovanj: pokrajinski tajnik Pittoni se je včeraj sestal s predstavniki PSDI, danes pa ima na programu srečanja s komunisti, Slovensko skupnostjo in Listo za Trst. Danes zvečer se bo nato sestalo pokrajinsko vodstvo PSI, ki bo moralo presoditi, ali velja sklicati kolegialni sestanek strank ustavnega loka, ali pa so si stališča tako oddaljena, da bi bil tak sestanek, o katerem se že več časa govori, usojen na neuspeh. V tem primeru pa bi moral Carbone 1. septembra vrniti mandat, s tem pa bi imela lista možnost, da prevzame upravo pokrajine, pa čeprav z manjšinskim odborom, z vsemi posledicami, ki bi jih taka poteza prinesla, kot se je že dovolj jasno pokazalo na tržaški občini.

O možnih rešitvah smo že večkrat pisali: zaradi križanih vetov med KD in KPI je jasno, da je večina, ki bi jo sestavljale vse stranke ustavnega loka in ki bi na papirju razpolagala s 17 od tridesetih članov pokrajinskega sveta, politično nemogoča. Obstajata drugi dve rešitvi: ali levičarski odbor med KPI, PSI, PSDI in Slovensko skupnostjo, ki bi razpolagal z 10 glasovi in bi torej potreboval zunanjo podporo Krščanske demokracije; ali pa odbor med KD, PSI, PSDI in SSk, ki bi prav tako razpolagal z desetimi glasovi in bi torej potreboval zunanjo podporo KPI.

Toda tudi ti dve možnosti obstajata za sedaj le na papirju: demokristjani so namreč že izrazili svoje nasprotovanje obnovitvi levičarskega odbora, kakršen je zadnja tri leta upravljal pokrajino, komunisti pa so s svoje strani že napovedali, da ne bodo padpirali odborov, v katerih ne bodo tudi sami zastopani.

To stališče partije ponavlja tudi načelnik skupine KPI v pokrajinskem svetu Ezio Martone v članku, ki ga objavlja današnji «L'Unità». Martone v njem predvsem polemizira s KD, kateri očita, da je s svojimi kontradikcijami ter s svojo «pripravljenostjo» na pogovore z Listo za Trst dejansko ošibila Carbonejev poskus, saj je lista nasprotovala Carbonejevi izvolitvi in celo zahtevala njegov odstop. Predstavnik KPI poudarja tudi pomen programa, ki ga je Carbone začrtal ob izvolitvi, in predvsem točk, ki zadevajo antifašizem, obrambo demokracije in uresničitev pravic slovenske narodnostne skupnosti. Prav tako važne so obveze za zaščito produktivnega bogastva Trsta ter za tak gospodarski razvoj, ki naj sloni na mednarodnem sodelovanju, kot ga nakazujejo osimski sporazumi.

Kar se tiče specifičnih pristojnosti pokrajine pa Martone poudarja nujo, da demokratične sile, ki so v teh letih prispevale k uresničitvi reforme psihiatrije, zagotovijo kontinuiteto in razširitev oskrbe psihično prizadetih na teritoriju. To pa je tema, za katero kaže Lista za Trst gluha ušesa, če že ne odkrito nasprotovanje, medtem ko predstavlja skupno obvezo demokratičnih katoličanov, socialistov in komunistov. Obnovitev soočanja med demokratičnimi silami — meni Martone — mora sloneti prav na teh točkah. Predvsem pa je potrebno, zaključuje predstavnik KPI, da se porazijo transformistični manevri Liste za Trst, ki je kar na lepem osvojila Carbonejev program, potem ko je bila najbolj zagrizena nasprotnica izvolitve socialista na čelo pokrajinske uprave.

Župan Švab na obisku pri novem šolskem skrbniku

Tržaški šolski skrbnik Ottaviano Corbi, ki je pred kratkim prevzel vodstvo tržaškega šolskega skrbništva, je te dni sprejel na vljudnostnem obisku dolinskega župana Edvina Švaba, ki ga je seznanil s stvarnostjo dolinske narodnostno mešane občine ter ga istočasno opozoril na veliko zamudo, ki jo ima italijanska država glede reševanja problemov slovenske narodnostne skupnosti. Seznanil ga je zlasti z dogajanjem na šolskem področju, ki ni bilo vselej v duhu medsebojnega sožitja in enakopravnosti. Specifično mu je omenil tudi problem šole s celodnevno zaposlitvijo «Fran Venturini» v Boljuncu, ki se spopirjema s precejšnjimi težavami. Da bi ta šola lahko polno razvila svojo dejavnost, bi ji morali zagotoviti dve učni moči. Lani so to vprašanje delno rešili s tem, da so začasno namestili enega učitelja. V prihodnjem šolskem letu bi morali ta problem dokončno rešiti. Edvin Švab je šolskega skrbnika, ki se je z zanimanjem seznanjal s to stvarnostjo, v kateri bo v prihodnje živel in delal, povabil, da obišče dolinsko občino.

Precej sreče je imel 8-letni Daniele Cociani iz Ul. S. Benedetto 10, ki je včeraj popoldne nekaj po 16. uri padel z zida pri parkirišču supermarketa PAM. Deček je hotel sesti na zid, pri tem pa je zgubil ravnotežje in padel 7 metrov globoko na parkirišče. Pri padcu je zadobil nekaj poškodb, zaradi katerih se bo moral deset dni zdraviti na ortopedskem oddelku otroške bolnice Burlo Garofolo.

Finančni prispevki deželnim bolnišnicam

Deželni odbor je v smislu zakona št. 30 iz leta 1966 ter poznejših popravkov in dopolnitev odobril porazdelitev prispevkov in podpor za leto 1980 raznim bolnišniškim ustanovam v Furlaniji - Julijski krajini. Ta sredstva gredo za okrepitev in učinkovitejše delovanje njihovih centrov za zdravljenje socialnih bolezni. Na voljo je vsega 400 milijonov lir, kar pravzaprav ni kdo ve koliko.

Od tega pojde 140 milijonov lir centru za boj proti revmatičnim obolenjem in boleznim srca ter ožilja v sklopu tržaške splošne bolnišnice.

Deželni odbor je z druge strani odobril saldo 213 milijonov lir na trimesečnih izdatkih treh tržaških rehabilitacijskih središč: AIRRI, AN FFaS in občinski center za motorično vzgojo.

Sestanek tajništva za pomorsko šolanje v Sredozemlju

20. avgusta se je sestalo v Trstu, na sedežu pokrajinskega sveta, začasno tajništvo za pomorsko šolanje v Sredozemlju. Cilj tajništva, ki ga sestavljajo tržaška pokrajinska uprava, tržaška pomorska šola «Tomaso di Savoia» in tržaško združenje ladijskih poveljnikov, je, da pravno uredi stalno mednarodno sodelovanje na tem področju. Na seji so pregledali osnutek statuta za ustanovitev stalnega tajništva v Trstu in določili, da bo njegov ustanovni občni zbor novembra letos. Sklenili so tudi, da bodo organizirali mednarodno zasedanje o poklicnem usposabljanju in zaščiti morja, kajti te teme vzbujajo veliko zanimanja v znanstvenih krogih.

POGOVOR S PREDSTAVNIKOMA SINDIKATA SLOVENSKE ŠOLE

Prvenstvena skrb za rast in razvoj slovenske šole v okviru splošne vsedržavne šolske problematike

Slovenci v zamejstvu se moramo še vedno boriti za dosego svojih pravic, čeprav jih bi morali imeti in uživati, ne da bi se zanje na vse kriplje mučili, kot to delamo. Po ustavi italijanske republike smo namreč enakopraven subjekt v italijanski družbi. Še več; poleg pravic, ki veljajo za vse državljane, bi morala država upoštevati še specifične probleme in potrebe naše manjšine. Na žalost pa ni tako. Če moramo zato svoja prizadevanja tako na političnem, kot na gospodarskem in kulturnem področju stalno krepili in razvijati, se morajo ta prizadevanja še bolj odražati zlasti na šolskem področju, ker je ravno od rasti in učinkovitosti naše šole v največji meri odvisna naša narodnostna bodočnost. Ena najpomembnejših organizacij na tem področju je Sindikat slovenske šole, ki se bori na dveh frontah: prvič za pravice učnega in pomožnega osebja in drugič za reševanje specifičnih problemov slovenske šole v Italiji.

O tem, kaj je Sindikat slovenske šole v zadnjem času dosegel in s kakšnimi problemi se ukvarja, so nam spregovorili, tajnik sindikata Marko Paulin in Živka Marc.

Kakšna je vloga sindikata slovenske šole?

MARC: Sindikat slovenske šole je nestrankarska, strokovna organizacija, ki združuje učno in neučno osebje slovenskih šol, ne glede na njihovo prepričanje. Organizacija ima tržaško in goriško tajništvo. Poleg predstavnika v vsedržavnem šolskem svetu, imamo predstavnika v sindikalni komisiji na skrbništvu in predstavnika v deželni šolski komisiji, ki se ukvarja s problemi slovenske šole. Sindikat slovenske šole sodeluje z vsedržavnimi sindikati, obenem pa se ukvarja še s specifičnimi problemi slovenske šole v zamejstvu.

V sindikalni komisiji na skrbništvu pa tesno sodeluje s predstavniki enotne sindikalne zveze CGIL, CISL in UIL.

Naj povem, da je v pripravi nova delovna pogodba. V zvezi s tem je Sindikat slovenske šole predložil sindikatom na krajevni, deželni in vsedržavni ravni razne zahteve. Od teh so bile nekatere sprejete na vsedržavnem srečanju v Riccioneju 13. in 14. junija ter vključene v delovno pogodbo.

Kar zadeva reševanja specifičnih slovenskih problemov, si SSŠ prizadeva predvsem, da bi se naša šolska mreža v deželi izpopolnila, da bi zagotovili avtonomijo slovenski šoli in da bi dobili slovenske šole tudi v videmski pokrajini.

Ena od pomembnih nalog SSŠ je strokovno izpopolnjevanje članov. S tem v zvezi je odbor kontaktiral pedagoškega svetovalca glede seminarja za slovenske šolnike ter priredil tri srečanja o tej temi. Žal pa je bil odziv preskromen.

Pretekla sezona je bila precej plodna. Ali bi nam lahko podala obračun delovanja v minulem obdobju?

PAVLIN: V preteklem šolskem letu se je v naš sindikat vpisalo precejšnje število vrtnaric. Tako smo vsaj delno zapolnili dosedanjo vrzel. Sindikat se v preteklosti ni ukvarjal s problemi vrtcev, ker teh problemov praktično ni poznal. Letos pa je SSŠ organiziral tudi pripravljalni tečaj za vrtnarice, ki so se nato v aprilu udeležile vsedržavnega natečaja. Udeležilo se ga je 30 vrtnaric. Sindikat bo skušal v prihodnje vključiti med svoje člane še nove vrtnarice in tudi pomožno osebje otroških vrtcev ter pomagal reševati njihove probleme, posebno pa se bo zavzel za reševanje kritičnega položaja osebja občinskih otroških vrtcev. Seveda srečujemo na področju otroških vrtcev precej težav, ki jih povzročajo zlasti urniki v tržaški občini ter razlike med državnimi in občinskimi vrtci.

Preidimo k osnovni šoli. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da je problem staleža učiteljev končno rešen, imamo pa še precej odprtih vprašanj, posebno kar zadeva organik osnovne šole. V zvezi s tem je imel Sindikat slovenske šole več sestankov s šolskim skrbnikom.

Predstavnik, ki deluje na skrbništvu od lanskega junija, je sprožil tudi problem začasnih mest na slovenskih osnovnih šolah in sindikalna komisija je posegla pri skrbniku s prošnjo, da zahteva od prosvetnega ministrstva v Rimu potrdila začasnih mest na osnovnih šolah. S tem bi se organik osnovne šole povečal od 148 na 155 mest in bi bilo praktično zadoščeno našim potrebam.

Na osnovnošolskem področju se ukvarjamo tudi s problemom ravnateljstev. Znano je, da je na Tržaškem pet slovenskih ravnateljstev, ki pa jih dejansko upravljata dva ravnatelja, ker so se drugi upokojili. Njihove dolžnosti opravljajo začasno učitelji. To seveda negativno vpliva na potek šolskega dela. Zato smo predstavniki sindikata zahtevali pri deželnem skrbniku Angiolettiju, da se razpiše že v tem šolskem letu natečaj za dve mesti ravnatelja. Pred nedavnim smo bili spet pri Angiolettiju, ki nam je zagotovil, da je natečaj že razpisan in stoji na računskem dvoru. Zadeva bi morala biti torej rešena v prihodnjem šolskem letu.

Isto velja za šolskega nadzornika. Odkar se je nadzornik Oskar Bole upokojil, ni šolskega nadzornika ne v Gorici, ne v Trstu. Tudi v zvezi s tem smo opravili več korakov. Poslali smo brzojavko ministrstvu in šli do deželnega skrbnika. Tudi ta zadeva bo uspešno rešena in v kratkem bodo tudi za to mesto razpisali natečaj.

Kaj pa s problemi srednjega šolstva?

MARC: Poleg perečih problemov učnega osebja je eden glavnih problemov višje srednje šole reforma. Čeprav se o reformi trenutno malo govori, je bil Sindikat slovenske šole pobudnik nekaterih važnih srečanj o tej temi. Med drugim je Rosa Calzecchio - Oresti, predstavnica vsedržavnega šolskega sveta, predavala o reformi in eksperimentiranju, profesor Lešnik s pedagoške fakultete v Ljubljani pa je v nabrežinski dvorani «I. Gruden» predaval o šoli in prostem času.

Lani je bil končno ustanovljen slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje, potem ko so sprejeli nov deželni zakon na tem področju. Zavod so ustanovili Sindikat slovenske šole, Deželno gospodarsko združenje, Kmečka zveza, SLORI in Dijaška matica iz Trsta, Gorice in Beneške Slovenije. V okviru zavoda so že potekali razni natečaji, med temi tudi tečaj slovenščine v Čedadu.

Pogovor naših sodelavcev s predstavnikoma Sindikata slovenske šole Marčevo in Pavlinom

Ena največjih pridobitev Sindikata slovenske šole je tečaj 150 ur. Kaj nam bi povedali v zvezi s tem?

MARC: V šolskem letu 1979-80 so prvič potekali tečaji za odrasle za diplomo nižje srednje šole, t.i. 150 ur, tudi v slovenskem jeziku. Za to je dal pobudo Sindikat slovenske šole in jo tudi izpeljal. Letos so potekali štirje tečaji. Zanimanje je še vedno precej veliko in začelo se je že vpisovanje za prihodnje šolsko leto. Letos bomo skušali doseči podobne tečaje tudi za goriško pokrajino, za to pa si prizadeva goriško tajništvo.

S kakšnimi težavami se srečujete pri sindikalnem delovanju?

MARC: Največja ovira pri sindikalnem delovanju je dejstvo, da še danes nimamo osebe, ki bi se lahko izključno posvetila temu delu, ki bi torej bila celoletno oproščena pouka. Upajmo, da bomo to čimprej dosegli.

Splošno mnenje je, da je premalo ljudi vključenih v sindikat, da ni zanimanja, da člani niso dovolj angažirani. Ali te trditve res držijo?

PAVLIN: V naš sindikat je vpisanih 80 odstotkov vsega slovenskega šolskega osebja, med učitelji skoro vsi.

MARC: Tudi profesorjev je precej v sindikatu. Naši občni zbori so dobro obiskani. Ko pa se je treba nekje aktivno angažirati, je odziv preskromen. Kot primer naj navedem skromen obisk na predavanjih prof. Medeža in predstavnice vsedržavnega šolskega sveta Rose Calzecchio - Nesi. Nekateri člani se angažirajo le tedaj, ko gre za specifične slovenske probleme in ne čutijo splošne šolske problematike.

Kakšni so odnosi Sindikata slovenske šole z vsedržavnim sindikatom CGIL, CISL, UIL, z drugimi našimi organizacijami in dijaki?

PAVLIN: Sodelovanje in odnosi z vsedržavnimi konfederativnimi sindikati so še kar dobri. Manj sodelovanja je z našimi društvi. Plodni so stiki s SPZ. Skupaj z njimi smo organizirali tečaje 150 ur, natečaj za 200-letnico slovenske šole, srečanje «prosti čas in šola», itd. Sedaj si prizadevamo, da bi stopili v stik tudi z drugimi društvi in organizacijami.

MARC: Kar se tiče odnosov z dijaki, moramo na žalost ugotoviti, da jih ni. Z dijaki nismo še imeli pomembnejših stikov, zato je pot, ki bi privedla do sodelovanja z njimi še dolga. Zavedamo se, da so ti stiki potrebni za obojestransko boljše razumevanje problemov na šoli. Vsekakor bi se bilo treba angažirati tudi v to smer.

Kateri so cilji in načrti Sindikata slovenske šole?

MARC: Kar zadeva šolo v splošnem si bo sindikat še naprej prizadeval da bi rešili pereče probleme učnega osebja; še dalje se bomo zavzeli za probleme slovenskega neučnega osebja. Letos so namreč prvič priredili izpopolnjevalne tečaje za neučno osebje, ki jih določajo delegirani dekreti, ampak samo v italijanskem jeziku. Zato smo stopili do skrbnika in zahtevali izpopolnjevalni tečaj tudi v slovenskem jeziku. Obljubili so nam, da bodo tečaj čimprej organizirali. Kljub temu je bila poslana zahteva v Rim, nismo pa še dobili odgovora.

Sindikat slovenske šole se tudi že vrsto let bori za tečaj za geometre. V tej smeri je bilo storjenih veliko korakov.

DANIJELA BIRSA
DAVID MALALAN

ZAKLJUČENA DELA PRVE KOMISIJE ALPE ADRIA

Teritorialno urejevanje vzhodnoalpske skupnosti

Govor je bil o sintezi devetih monografij, katero morajo odobriti predsedniki zainteresiranih oblasti

V nekem hotelu devinsko - nabrežinske občine so se včeraj zaključila dela prve komisije vzhodnoalpske delovne skupnosti Alpe Adria, ki se bavi z vprašanji prostorske urejenosti in zaščite okolja. V dveh dneh posvetovanj so člani komisije dokončali pregled devetih monografij, ki so jih bile predstavile posamezne republike, deželne in regije, članice omenjene skupnosti. Te monografije so bile strnjene v sintetično poročilo, ki zaobjema najvidnejše in najbolj sorodne ozemeljske probleme zainteresiranih področij.

Večji del dvodnevnega posveta je bil posvečen — kakor že nekateri sestanki v prejšnjih mesecih — iskanju dokončne oblike ter vsebine pomembnega dokumenta. V njem so navedene predvsem naloge imenovane komisije, pa tudi sadovi njenega dosedanjega dela, poleg tega vsebuje sinteza prvi širši pregled čez ozemeljski ustroj posamičnih področij vzhodnoalpskega pasu (z orisom njihovih razsežnosti, številom prebivalcev in manjšo preglednico), opis najvažnejših fizičnih ter naravnih značilnosti teh področij (topografija, podnebje, vodno bogastvo, izkoriščanje tal) pa še prikaz demografske in naselitvene stvarnosti (razdelitev in gostota prebivalstva, ustroj mest, naselitev podeželja in napovedi o naravnem prirastku).

Poročilo zajema dalje gospodarsko in prometno ureditev: na eni strani je oris ozemelj glede na poklic, ki ga opravljajo ljudje, na drugi pa opis prometnega omrežja, pri čemer pripada posebno mesto prenosu energije. V tretjem delu sinteze pa najdemo podatke o organizaciji in o trenutni stvarnosti ozemeljskega načrtovanja na raznih ravneh od občinske do deželne.

Zaključni del dokumenta je posvečen prvim rezultatom dosedanje dejavnosti, vsebuje pa tudi priporočila za nadaljnje delo. V priporočilih so jasno nakazani cilji, ki jih je treba doseči pri ozemeljskem urejanju za uspešen razvoj vzhodnoalpskih področij, pa tudi možnosti uskladitve dela za dosego teh ciljev.

Dokument, ki je bil zaenkrat tehnično izpopolnjen, bodo predložili v odobritev predsednikom republik, dežel in regij na posebnem sestanku, ki bo konec septembra.

Svetovalca KPI opozarjata tudi na nevzdržen položaj na nekaterih pokopališčih, zlasti pri Sv. Ani, in zahtevajo, da bi občina poskrbela za njihovo vzdrževanje.

Solidarnost ACLI s poljskimi delavci

Pokrajinska sekcija ACLI je izdala tiskovno sporočilo, v katerem izraža bratsko solidarnost delavstvu na Poljskem, ki se bori za socialne pravice. Sporočilo vsebuje željo, da bi se razmere na Poljskem uredile po mirni poti, da bi, skratka, prevladala razum in bojazen pred morebitnimi hudimi posledicami v vsedržavnem merilu, ki bi jih utegnil sprožiti zatiralen poseg. Sporočilo z druge strani opozarja, da poljskih dogodkov ne gre tolmačiti vzburljivo; takšna tolmačenja namreč nimajo namena rešiti poljskega problema kot takega, temveč prevesiti ravnotežje med velesilami.

Svetovalska vprašanja KPI tržaškemu županu

Občinska svetovalca KPI Poli in De Rosa sta naslovila na tržaškega župana vrsto interpelacij.

Prva zadeva nekatere prometne ukrepe. Svetovalca namreč ugotavljata, da je občina obnovila v nekaterih mestnih ulicah enosmerno vožnjo, ne da bi pri tem spremenila druge prometne ukrepe, ki zadevajo prepoved parkiranja in ki nimajo po novi ureditvi več nobenega smisla, temveč le oškodujejo prebivalstvo teh predelov, ki imajo zato vse večje težave pri parkiranju.

V drugi interpelaciji komunistična svetovalca, sprašujeta župana, kaj namerava občinska uprava ukreniti, da bi preprečila lastniku nekega zemljišča, ki je namenjeno za javni park, da bi ga uporabil v druge, zasebne namene.

Prispevajte za
DIJAŠKO MATICO

TEMA, O KATERI BI VELJALO BOLJ RAZMIŠLJATI

Razvoj zadružništva - primer Bazovice

Zadružne oblike gospodarjenja niso razvile v naši povojni zamejski narodnostni zgodovini tako številnih in globokih korenin, kot bi upoštevajoč dobre in spodbudne zglede iz preteklosti ter naravne narodnostno samoobrambne potrebe, da se tudi gospodarsko okrepimo in osamosvojimo, pričakovali. Pravega zadružniškega gibanja nismo v polni meri razvili, čeravno so bili in so še zmerom marsikje dani ugodni pogoji.

Če se ob takšnem razmišljanju ozremo naokrog, da bi iz živih primerov izluščili stvarno podobo tega gibanja in problemov, ki se okrog njega pojavljajo ali rešujejo, ne moremo mimo enega sedaj najbolj razveseljivih in značilnih primerov. To je primer Gospodarske zadruge v Bazovici, «postavnega» in dobro obetajočega dedича predvojne bazovske zadruge, ki je vse do pojava fašizma in njegovih nasilnih raznarodovalnih metod povezovala vaško skupnost ne le v gospodarskem, temveč tudi v družbenem in nacionalnem pogledu.

Se mar s tem pojavom, ki je zaoral že globoke brazde v dalj časa opuščeno njivo bazovskega družbenogospodarskega življenja, odpira nova plodna letina v naši zamejski stvarnosti? Tema je aktualna, četudi je v sedanjem poletnem počitniškem zatišju ne odpirajo kaki novi neposredni dogodki, in bo treba zato o njej globlje razmisliti.

Med dogodke bi kvečjemu lahko prišteli nedavno odprtje samopostrežne trgovine v obsežnih zadružnih prostorih, ki se raztezajo na 2000 kvadratnih metrov velikem zemljišču nasproti cerkve. To je namreč nov viden znak, da je Gospodarska zadruga v Bazovici pri dobrem zdravju.

«Prebrodili smo prvo fazo problemov, to je izplačevanja dolgov za nakup premoženja. In to prezgodaj», pravi tajnik zadruge Vojko Mijot. «S tem so bile postavljene osnove za nadaljnji razvoj zadruge. Šele sedaj bo lahko začela aktivno delovati.»

Dejansko se je druga, «aktivnejša» faza že pričela. Stekle so pobude, kot že omenjena nabava licence za samopostrežno trgovino, ki jo upravljajo trije člani zadruge in posluje nadvse uspešno. Zlasti pa velja omeniti ustanovitev (skupaj s športnim društvom Zarja) krožka, s svojim internim gostilniškim obratom, balinarskimi stezami in možnostmi za to ali ono rekreativno dejavnost. Krožek se že dalj časa razvija in vanj je bilo vloženega veliko truda, pa tudi veliko sredstev. Pa še eno dejavnost velja omeniti. To so poletne prireditve na lepo urejenem vrtu zadružnega kompleksa. Letos se jih je zvrstilo že pet in bile so dokaj uspešne. Morda za spoznanje manj kot v preteklem poletju, to pa gre pripisati vremenskim muhavostim, ki so imele svoje prste vmes.

«Zadruga je skratka pomenila prelomnico v vaškem življenju», pravi Vojko Mijot, ko nas vodi skozi pičlih nekaj let dolgo razvojno pot zadruge.» Nastala je iz moralne obveze, da se vrne vasi vse nekdanje zadružno premoženje, ki so ga bili med fašizmom prisiljeni prodati zasebniku Keniću. Obvezi se je pridružilo navdušenje in navdušenju pripravljenost, da si zavihajo rokave. Sedemdeset članov je tedaj prispevalo za odkup zadružnih prostorov. Bistveno je bilo tedaj, da smo v vaškem centru dobili prostore, ki naj bi bili na razpolago vse vaške skupnosti. To je bil tudi osnovni cilj te zadružne pobude in to je konstantno vodilo tudi pri našem sedanjem delu — gojiti namreč v ljudeh občutek skupnosti in gospodarske povezanosti ter pomagati vsem vaškim organizacijam, kot tudi članom zadruge in drugim vaščanom.»

Vse seveda ne gre brez težav. Ena med njimi je na primer preskromna angažiranost nekaterih članov. Težko prodira včasih zavest o pomembnosti zadružništva v ljudi. «Prav zato iščemo obliko, pravi Mijot, da bi pravično nagradili tiste, ki se veliko zrtvujejo za skupnost.»

Pred bazovsko Gospodarsko zadrugo so sedaj še nove možnosti. Precej je še neizkoriščenega prostora. Podrobnih načrtov sicer še ni, ker jih pogojujejo finančne zmogljivosti. Vsekakor že zadruga stopa v nadaljnjo fazo načrtovanja. «Upoštevati je treba, nam je še povedal Mijot, da bo skozi Bazovico vodila nova mednarodna pot proti lipiškemu mejnemu prehodu. Tudi s tem se za našo zadrugo odpirajo široke perspektive.»

O vsem tem, kakor o drugih podobnih zadevah, bo spregovorila prihodnost. Bistveno je, da nas ne zaloti nepripravljene. V Bazovici se očitno tega zavedajo. (dk)

Nagrade za dobroto in človeško solidarnost

V današnjem svetu, ki z neverjetno naglico drvi proti letu 2000 in bi moral biti zaradi tega vsak dan bolj civiliziran in napreden, nimamo mnogo priložnosti pisati o pravi dobroti in človeški solidarnosti. Prevečkrat pozabljamo na stiske in težave sočloveka, prevečkrat se egoistično obrnemo stran, če naletimo na taka vprašanja in primere. In teh danes, tudi tu pri nas, ni malo. Bolj malo pa je takih, ki bi ponudili roko potrebnim in jim pomagali iz njihovega težkega položaja.

No, tistim, ki so se z dobroto in človeško solidarnostjo letos še posebej izkazali, bodo v soboto, 30. t.m., na devinskem gradu podelili priložnostne nagrade kot spodbudo in priznanje za njihove humanitarne akcije. «Nagrado za dobroto in človeško solidarnost devinski grad» je «razpisal» princ Raimondo della Torre in Tasso, celotna akcija pa je potekala tudi v sodelovanju občine Devin Nabrežina, katere predstavniki bodo prisotni na sobotni (ob 18. uri) slovesni podelitvi nagrad.

Bogata bera zlata za stanovanjske miši

Poletne stanovanjske miši so obiskale tudi stanovanje 35-letne Marise Starc por. Rao v Ul. Jenner 12. Starčeva se je predvčerajšnjim popoldne okrog 16.30 oddaljila od doma; ko se je vrnila, je našla vrata iz tečajev, v spalnici in dnevni sobi pa vse narobe. Tatovi so ji odnesli skoraj vse zlate predmete: prstane, uhane, verižice, manšete, obeske in podobno, ki jih je Marisa Starc dobila v dar od sorodnikov in prijateljev.

Zaman je bil tudi poseg policije. Agenti letečega oddelka so ji lahko samo svetovali, naj se javi na kvesturi in naj tatvino prijavi, kar je Starčeva tudi storila. Vprašanje pa je, če bo ukradeno zlatnino spet dobila nazaj.

Prispevki

Ob 1. obletnici smrti brata Albina Veharja daruje sestra Marinka 20 tisoč lir za KD Jože Rapotec.

Namesto cvetja na grob Stanislave Ščuka darujeta Igo in Majda Legiša 20.000 lir za Center za rakasta obolenja.

V NABITO POLNI BAZILIKI SV. SILVESTRA

Letošnjo manifestacijo Glasbeni september otvorila odlična pianistka Maria H. Rocha

Na programu odlični solisti in ansambli - Konec prihodnjega meseca nastop zagrebškega organista Žarka Dropuliča - V soboto nastop slovitega Tria Gorjan

Sinoči se je v Trstu pričela pomembna glasbena manifestacija Glasbeni september 1980. Glasbena srečanja s solisti, zbori in orkestri priredja Avtonomna letoviščarska in turistična ustanova. V letošnjem razporedu je petnajst večerov, ki se bodo odvijali v baziliki sv. Silvestra, v katedrali sv. Justa, v templju sv. Spiridiona in v luteranskem evangelijskem templju. Prireditelji so uvrstili v program izvrstne tuje in domače soliste in ansamble; med drugimi bo 29. septembra v katedrali sv. Justa nastopil zagrebški organist Žarko Dropulič. Manifestacija Glasbeni september 1980 se bo zaključila 5. oktobra pri sv. Justu, s koncertom komornega orkestra gledališča Verdi iz Trsta.

Otvoritveni koncert je imela sinoči pianistka Maria Helena Rocha. Pianistka je sicer rojena v Portu na Portugalskem, živi pa v Nemčiji, kjer se je dolga leta izpopolnjevala na konservatoriju v Hamburgu in kjer zdaj poučuje na državni glasbeni šoli. Njen sloves je obšel ne samo Evropo, temveč tudi indijski podkontinent, kjer je pred časom z velikim uspehom koncertirala. Maria Helena Rocha je s sinočnjim nastopom v baziliki sv. Silvestra potrdila svoje vrhunske kvalitete in s svojo igro, s temperamentnim in do najmanjše potankosti izdelanim podajanjem osvojila tržaško občinstvo, ki je že dolgo pred napovedanim začetkom do zadnjega kotička napolnilo koncertni prostor.

Maria Helena Rocha je v prvem delu koncerta zaigrala Haydnovo Sonato v d-duru št. 50 Hob. XVI/37 in Lisztov Arpeggio v e-duru, Lov in Madžarsko rapsodijo št. 6. Drugi del koncerta pa je posvetila Brahmsu in njegovim 25 variacijam in fugi na Händlovo temo op. 24.

Izvrsten nastop portugalske umetnice je porok, da bodo tudi drugi večeri Glasbenega septembra na visoki kakovostni ravni.

Novo srečanje z vrhunskimi umetniki se tržaškemu občinstvu obeta že v soboto, 23. avgusta, ko bo v baziliki sv. Silvestra kot izreden gost nastopil Trio Gorjan. Trio sestavljajo glasbeniki iz Ljubljane, Škofje Loke in iz Mayena v Nemčiji. Na sobotnem koncertu bodo izvajali Coplandovo študijo na židovsko temo, Beethovnove Variacije op. 121 ter Mendelssohnov in Volkmanov Trio.

Drevi na Gradu Straussov «Netopir»

Drevi bo na Gradu sv. Justa prva predstava operete «Netopir» Johana Straussa jr. v izvedbi Opere iz Cluja. «Netopirja» bodo ponovili v nedeljo. V soboto bo isti ansambel predstavil še eno Straussovo operето, in sicer «Cigana barona», ki jo bodo ponovili v ponedeljek. Predstave se pričnejo ob 21. uri na Gradu sv. Justa, v primeru slabega vremena pa v gledališču Rossetti.

NAPOVEDI ZA JESEN NISO PRETIRANO PESIMISTIČNE

Za jestvine le omejene podražitve

Prav jeseni, ko se vračamo z bolj ali manj praznimi žepi z dopusta, se moramo soočati s cenami, ki so krepko poskočile navzgor. Če bomo to jesen odšteli za celo vrsto dobrin precej več kot v prejšnjih letih, pa tudi za bližajočo se zimo niso napovedi nič boljše, se kljub vsemu lahko tolažimo, da ne bodo cene jestvin vsaj v prvih jesenskih mesecih doživele bistvenih sprememb, z razliko od lani.

Po predvidevanju vsedržavnega združenja zadrug trgovcev na drobno (ANCD) in vsedržavnega konzorcija trgovcev na drobno (CONAD) moremo na letošnjo jesen - zimo gledati veliko bolj optimistično. Kaže, da so trgovci letos previdnejši, kar se samovoljnega višanja cen tiče. Prodaja je bila namreč julija in avgusta precej omejena, predvidevajo pa, da se lahko še zniža. Hkrati pa prav področje jestvin beleži zadnje čase najmanjše spremembe v cenah: medtem ko so cene vseh dobrin poskočile od aprila 1979 do aprila 1980 za 20,9 odst., so se cene jestvin v istem obdobju zvišale za 15 odstotkov.

Septembra in oktobra letos bi se morale cene nekaterih jestvin celo znižati. To naj bi veljalo za vino, perutnino, zamrznjeno meso in krompir. Cene testenin, piva, tune, brezalkoholnih pijač, mineralne vode, kave, mleka, suhega sadja in delikates naj bi ostale nespremenjene, pač pa bo potrebno odšteti nekoliko več za sir (podražili se bo za približno 2 - 3 odst.), maslo (le malenkosten porast), parmezan, meso (goveje in svinjsko), pralne praške in sredstva za telesno nego. Pošteno navzgor bodo poskočile cene riža (čeprav še ni gotovih podatkov o zadnji letini), sladkarij (cene se bodo dvignile za kakih 9 do 14 odst. na celotnem področju sladkarij, tradicionalne božične sladkarije pa bodo celo za 23 - 24 odst. dražje), likerjev, konzerviranih rib (za 20 odst. se bodo podražile polenovke, za 10 odst. lokate, celo za več kot 50 odst. pa papaline in sardoni), olivnega in semenskega olja, zelenjavnih konzerv. Vse to pa moramo vzeti kot predvidevanja. Vsekakor bo vsedržavni konzorcij trgovcev na drobno (CONAD) poskušal omejiti višanje cen, in sicer s prodajo po razmeroma nizkih cenah 25 vrst jestvin široke potrošnje 17 tisoč trgovcem, ki so včlanjeni v konzorcij.

Nenadoma nas je zapustila naša draga žena, mama in nona

EMILIJA BUSINELLI roj. OSTRUZZI

Pogreb drage pokojnice bo danes, 22. t.m., ob 13.30 iz nabrežinske kapele skozi Salež v zgoniško cerkev.

Žalujoči mož Ferruccio, mati Marija, sinova Moreno z ženo in Fulvio, vnukinja Breda ter drugo sorodstvo

Salež, 22. avgusta 1980

22. 8. 1979 — 22. 8. 1980

Kratko sijale so zvezde prijazne,
v sanjah prijetnih te zibal je up,
jezo si sreče občutil sovražne,
zgodaj okusil življenja si strup.

ALBIN VEHAR

Žalujoči starši, žena Tatjana s hčerko Jano ter sestra Marinka z družino.

Osp, Prebeneg, 22. avgusta 1980

V VIKRČAH VEČ KOT 400 MLADINCEV IZ SLOVENIJE IN ZAMEJSTVA

INTENZIVNO DELO MLADIH NA LJUBLJANSKI MPPŠ 80

Vrstijo se plenarna zasedanja, javne tribune, razprave in delo po skupinah - Samostojno zasedanje mladih iz zamejstva

Preko 400 mladih z vseh predelov Slovenije in zamejstva, zbranih na letošnji mladinski poletni politični šoli v Vikrčah pri Ljubljani, aktivno sodeluje v razpravah posameznih skupin ter se tako tudi neposredno vključuje v samo delo poletne šole (press center, kulturno-rekreacijska dejavnost in podobno). Od ponedeljka pa do danes so namreč mladi udeleženci s polno paro v jutranjih urah prisostvovali delu v posameznih skupinah, ki so porazdeljene po raznih interesnih dejavnostih (osem skupin vsega skupaj); v popoldanskih urah pa so na vrsti plenarna zasedanja, zvečer pa javne tribune.

O ponedeljkovem prvem dnevu smo v našem dnevniku že poročali, sedaj pa preglejmo, kako je bilo v torek in sredo.

V torek popoldne, po jutranjem delu po skupinah, je na plenarnem zasedanju govoril predsednik RK SZDL Slovenije, Mitja Ribičič, na temo: Mednarodna politična situacija in medsosedski odnosi.

V sredo popoldne pa je govoril na javni tribuni o sodobnih tendencah v komunističnem in delavskem gibanju (komunistične partije, socialistične in socialdemokratske partije in sindikati) Vlado Janžič.

V jutranjih urah, ko poteka delo po skupinah, je samostojno zasedala tudi skupina «zamejcev», to se pravi mladih slovenske narodnostne skupnosti v Avstriji in Italiji. Priredili so okroglo mizo na temo: Aktualni trenutek v življenju slovenskih narodnostnih skupnosti v Italiji in Avstriji, njihova mladinska problematika in obmejno mladinsko sodelovanje. Uvodna poročila so podali: predsednik za mednarodne odnose pri RK ZSMS Tatjana Kraševec, ki se je dotaknila dosedanjega sodelovanja med mladino v matični domovini in v zamejstvu, nato pa za mladinski odbor Slovenske kulturno-gospodarske zveze Igor Komel in Milan Pahor, ki sta se dotaknila mladinske problematike v okviru slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, o delu samega mladinskega odbora SKGZ in pa o obmejnem sodelovanju med mladimi štirih OK ZSMS (Tolmin, Nova Gorica, Sežana in Koper) z mladimi s Tržaškega, Goriškega in Slovenske Benečije.

O delu in vlogi mladinske sekcije pri Slovenski skupnosti na Tržaškem in Goriškem je podal poročilo Martin Brecelj. V imenu Zveze slovenske mladine iz Celovca (Koroška) pa je spregovoril njen predsednik Teodor Domej, ki je prikazal celovito sliko aktualnih mladinskih problemov, ki tarejo mlade Slovence v Avstriji. Po teh uvodnih poročilih pa se je razvila bogata debata, zlasti o možnosti razvijanja sodelovanja med zamejstvom in matično domovino, ter o njenem vsestranskem pomenu.

Po okrogli mizi pa so mladi predstavniki iz zamejstva sledili predavanju, ki ga je imel Marjan Šturm iz Koroške o političnem sistemu Avstrije z vidika potreb slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

V nedeljo se zaključijo letošnje MDA 80

V nedeljo, 24. t.m., se zaključijo po vsej Sloveniji in Jugoslaviji mladinske delovne akcije za leto 1980. V vseh mladinskih delovnih naseljih se bodo vrstile svečanosti, katerih se bodo udeležili brigadirji vseh treh letošnjih poletnih izmen, ki so bile od konca meseca maja do današnjih dni.

Na zaključne prireditve se aktivno pripravljajo tudi vodstva štirih MDA, ki potekajo na obmejnem pasu, in sicer Posočje 80, Kras 80, Brkini 80 in Istra 80. Pri teh pripravah pa so neposredno soudeležene tudi štiri obmejne OK ZSMS (Tolmin, Nova Gorica, Sežana in Koper), kar pomeni, da bo to slavje širše mladine in ne le brigadirjev.

Glede na prisotnost zamejskih mladincev v tem trenutku na MDA naj dodamo, da so prisotni le na mladinski delovni akciji Brkini 80, v okviru brigade «Simon Gregorčič» iz Nove Gorice. Po zaključku nedeljskih svečanosti v posameznih naseljih se bodo brigadirji vrnili na lastne domove in tako se bodo vrata dokončno zaprla za letošnjimi MDA, ki so bile že po sedanjih ocenah najuspešnejše od vseh doslej izvedenih. Štab RK ZSMS, ki je organizator MDA, pa bo moral potegniti račune, nato pa že takoj pričeti s programom mladinskih delovnih akcij za prihodnje leto 1981.

Kino

Ariston 21.30 «La grande abbuffata». U. Tognazzi, M. Mastroianni, P. Noiret, M. Piccoli, A. Ferreol. Prepovedan mladini pod 18. letom.

Nazionale Zaprto do 23. avgusta.

Ritz 18.00 «Apocalypse domani». J. Saxon, E. Turner. Prepovedan mladini pod 18. letom.

Eden 18.00 «Histoire d'Amour».

Excelsior «Anche gli angeli mangiano fagioli». G. Gemma, Bud Spencer. Barvni film.

Grattacielo 17.00 – 22.15 «La settimana bianca». A. Riccioli, E. Cannovale, G. D'Angelo. Barvni film.

Fenice 17.00 «Il bandito dagli occhi azzurri». Barvni film.

Mignon 16.30–22.15 «Teste calde e tanta fifa». Walt Disneyev barvni film.

Filodrammatico Zaprto do 23. 8.

Moderno 16.00 «Zulù down». B. Lancaster. Barvni film.

Aurora 17.00 «Prendi i soldi e scappa». Barvni film.

Cristallo 16.30 «Dracula». Frank Langella, Laurence Olivier.

Vittorio Veneto 17.00 «Assassinio sul treno». M. Rutendorf, A. Kennedy.

Capitol 16.30 «La patata bollente». R. Pozzetto. Prepovedan mladini pod 14. letom.

MIRAMARSKI PARK

predstave

«LUČI IN ZVOKI»

Danes, 22. avgusta, ob 21. uri v slovenščini in ob 22.15 v italijanščini «Cesarski sen v Miramaru».

Redne vožnje z motornim čolnom

Razna obvestila

Komisija za bivše politične zaporнike, internirance in izgnance pri republiškem odboru Zveze borcev narodnoosvobodilne borbe Slovenije v Ljubljani, na Vrtači 11 vabi vse tovarišice iz koncentracijskih taborišč Ravensbrück in Auschwitz na srečanje v Medulinu pri Pulju 13., 14., 15. in 16. septembra leta 1980. Prijave sprejemajo še do konca avgusta.

Včeraj-danes

Danes, PETEK, 22. avgusta
TIMOTEJ

Sonce vzide ob 6.14 in zatone ob 20.01. — Dolžina dneva 13.47. — Luna vzide ob 17.24 in zatone ob 1.57.

Jutri, SOBOTA, 23. avgusta
ZDENKA

Vreme včeraj: Najvišja temperatura 26,6 stopinje, najnižja 20,3, ob 18. uri 26 stopinj, zračni tlak 1014,2 mb pada, veter zahodnik 4 km na uro, vlaga 59-odstotna, nebo rahlo pooblačeno, morje mirno, temperatura morja 24,2 stopinje.

ROJSTVA IN SMRTI

RODILI SO SE: Aljoša Fonda, Michela Gentilli, Beatrice Fabris.

UMRLI SO: 61-letna Emilia Sintic vd. Nuschak, 73-letni Miroslav Pozar, 60-letna Gisella Del Fabbro por. Lubiana, 81-letni Sebastiano Stener, 84-letna Anna Stradi, 49-letni Mario Bensi, 51-letna Valnea Raseni, 83-letna Irene Friedrich vd. Behne.

DNEVNA SLUŽBA LEKARN
(od 8.30 do 20.30)

Trg Cavana 1, Trg Giotti (Ul. sv. Frančiška) 1, L. Osoppo 1, Ul. Zorutti 19.

(od 8.30 do 13.00 in od 16.00 do 20.30)

Trg Oberdan 2, Ul. T. Vecellio 24.

NOČNA SLUŽBA LEKARN
(od 20.30 dalje)

Trg Oberdan 2, Ul. T. Vecellio 24.

LEKARNE V OKOLICI

Boljunec: tel. 228-124; Bazovica tel. 226-165; Občine: tel. 211-001; Prosek: tel. 225-141; Bože polje, Zgonik: tel. 225-596; Nabrežina: tel. 200-121; Sesljan: tel. 209-197; Žavlje: tel. 213-137; Milje: tel. 271-124.

Izleti

SPDT prireja v soboto, 30. in nedeljo, 31. avgusta, delovno akcijo za zgraditev koče pri Krnskem jezeru. «Izlet» je z osebnimi avtomobili. Planinci naj se telefonsko vpišejo na sedežu ZSSDI, tel. 767304. V nedeljo je tudi predviden vzpon na Krn.

«Dopolavoro Ferroviario» iz Trsta organizira izredni potniški vlak s parno vleko v Bohinj za jubilejni Kravji bal 14. septembra 1980. Prijave sprejema Dopolavoro Ferroviario — Trg Vittorio Veneto 3, vsak dan od 11. do 13. ure.

SK Devin priredi v nedeljo, 24. t.m., avtobusni izlet v bolnico Franjo, z vzponom na Porezen. Informacije in vpis pri Leonidi Gruden, tel. 209-506 ter pri ostalih odbornikih.

Združenje Union priredi dva enodnevna izleta in sicer 31. avgusta v Celje - Velenje in 14. septembra v Bohinj ob priliki Kravjega bala. Obenem združenje javlja, da se interesenti lahko vpišejo za izlet v Beograd, kot smo že govorili na sedežu združenja. Izlet bo 6., 7. in 8. septembra 1980 in sicer: Beograd (Titov grob), Djerdap (romunska meja). Vse informacije na sedežu v Ul. Valdirivo 30, telefon 64459 danes in v petek od 17. do 19. ure.

Šolske vesti

Ravnateljstvo Državnega poklicnega zavoda za industrijo in obrt v Trstu sporoča, da se popravni izpiti začnejo v ponedeljek, 1. septembra, ob 8.30 s pismeno nalogo iz slovenščine.

Razpored popravnih izpitov na Državnem trgovskem tehničnem zavodu «Žiga Zois». Popravni izpiti se začno v ponedeljek, 1. septembra 1980, ob 8.30 po naslednjem razporedu:

Ponedeljek, 1. 9. 1980 — ob 8.30
Pismena naloga iz slovenščine za: I. c, II. a, II. b, III. b razred
Pismena naloga iz italijanščine za: I. a, II. a, II. b razred
Pismena naloga iz nemščine za: I. a, I. b, II. c, III. b, IV. a razred
Pismena naloga iz angleščine za: II. b, III. b IV. b razred
Pismena naloga iz knjigovodstva za: III. a razred

Torek, 2. 9. — ob 8.30
Pismena naloga iz angleščine za: I. b, II. a razred
Trgovsko računstvo — pismeno za: II. a, II. b, II. c razred
Trgovinstvo — pismeno za: III. a, III. b, IV. a, IV. b razred
Nemščina — pismeno: I. c, II. b razred

Sreda, 3. 9. — ob 8.30
Knjigovodstvo — pismeno za: IV. a razred
Matematika — pismeno za: I. a, I. b, I. c razred
Matematika — pismeno za: II. a, II. b, II. c razred
Matematika — pismeno za: III. a, III. b razred

Četrtek, 4. 9. — ob 8.30
Stenografija za: I. a, I. b, I. c razred
NB. — Vsi pismeni izpiti se začno ob 8.30

Ustni izpiti se začno v četrtek, 4. sept. ob 8. uri po razporedu, ki je na šolski oglasni deski.

Državno učiteljišče Anton Martin Slomšek je objavilo razpored popravnih pismenih izpitov: v ponedeljek, 1. septembra ob 8.30 slovenščina (2 dijaka učit. + 6 vzg. šola); v torek, 2. sept. ob 8.30 italijanščina (9 dijakov učit. + 9 vzg. šola); v sredo, 3. sept. ob 8.30 latinščina (13 dijakov učit) in pedagogika (2 dijaka vzg. šole).

Na seji, ki bo 1. septembra, bo profesorski zbor določil razpored ustnih izpitov (popravlja 31 dijakov).

Ravnateljstvo Državnega znanstvenega liceja «France Prešeren» v Trstu sporoča, da se popravni izpiti začnejo v ponedeljek, 1. septembra, ob 8.30 s pismeno nalogo iz slovenščine in italijanščine na znanstvenem oddelku ter iz slovenščine na klasičnem oddelku.

Sindikat slovenske šole sporoča, da je rok za vpis v tečaje «150 ur» za dosego diplome nižje srednje šole podaljšan do 20. septembra. Tečaji so odprti vsem odraslim od 16. leta dalje. Vpisovanje se vrši na vseh slovenskih nižjih srednjih šolah v tržaški pokrajini.

Čestitke

Danes praznuje svoj 10. rojstni dan MIKELA. Vse najboljše in da bi se ji uresničile vse skrite želje ji želijo mama, očka in sestra Valentina.

Stricu NINU FABIJANU in njegovi ženi ANGELI želijo Just, Genka, Sabina, Damijana in Jadranka srečen povratek v Argentino.

ZDRAVSTVENA DEŽURNA SLUŽBA
Nočna služba od 21. do 8. ure tel. 732627; predpraznična od 14 do 21. ure in praznična od 8 do 20. ure tel. 68441.

Uprava občine Dolina sporoča, da bo v soboto, 23. avgusta t.l., lahko prišlo do prekinitev pri dobavi vode v Prebenegu in Mačkoljah zaradi vzdrževalnih del na vodovodnih napravah.

Mali oglasi

telefon (040) 7946 72

ALFASUD 5M 1976 v odličnem stanju proda privatnik. Tel. 421671.

15-LETNO dekle nujno išče zaposlitev, najraje kot frizerska vajenka. Telefonirati na štev. 220495 od 12. do 13. ure.

PRODAM v središču Mirna pri Gorici štev. 107 (Jug.) dvonadstropno stanovanjsko hišo, dve lopi (eno je mogoče prezidati v začasno stanovanje) dvorišče in vrt s 4 začasnimi podnajemniki. Informacije na telefon 0481-83498.

OSMICO so odprli Legiša — Kolmanovi iz Mavhinj. Točijo pristno domačo kapljico.

PRODAM fiat 128 letnik 1972 - karavan. Telefon 212-823.

OSMICO je odprl Rudi Košuta, Križ 44. Toči belo in črno vino.

KOMPLETNO, moderno, skoraj novo dnevno sobo prodam zaradi selitve. Telefon 825-050.

PRODAM fiat 128 SL coupe letnik 73 — prevoženih 73.000 km v odličnem stanju. Telefon 227284.

PRODAM AVTO FIAT 127 C, bele barve s tremi vrati, 6 mesecev star. Telefon 229 242.

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE
TRŽAŠKA KREDITNA BANKA
S.P.A.
TRST - ULICA F. FILZI 10 — TEL. 61-440

21. 8. 1980

Ameriški dolar	848.—
Funt šterling	2005.—
Irski funt šterling	1780.—
Švicarski frank	509.—
Francoski frank	203.—
Belgijski frank	28,75
Nemška marka	470.—
Avstrijski šiling	66,25
Kanadski dolar	725.—
Holandski florint	433.—
Danska krona	151.—
Švedska krona	202.—
Norveška krona	172.—
Drahma	18.—
Mali dinar	29,25
Veliki dinar	28,25

MENJALNICA
vseh tujih valut

TRIDNEVNI SHOD V RAVENCI V REZIJI

Razprava o pobudi, da rezijanščine ne bi samo govorili, ampak jo tudi pisali

Doslej so narečje pisali z nemško, poljsko, italijansko in slovensko ortografijo - Važnost sklepa občinskega sveta, da spada narečje med slovanske jezike - Jezik sili tudi v šolo

RAVENCA — V tej vasi v Reziji se je pričel shod, na katerem razpravljajo, kakšno pisavo uporabiti za rezijanščino. Pričel se je včeraj dopoldne, sklenili pa ga bodo jutri popoldne. Sklical ga je poseben koordinacijski odbor, v katerem so zastopniki domačega kulturno - prosvetnega delovanja in tisti domačini, ki jim je pri srcu vprašanje, izpostavljeno pred domačo in širšo javnostjo. Za kako važno zadevo gre, dokazuje udeležba za jezikovna vprašanja zavzetih domačinov ter znanstvenikov svetovnega slovesa. Včeraj, denimo, sta nastopila Holandec Groen in Slovenec Milko Matičetov, danes pa bodo na temo spregovorili profesorji Pellegrini, Arturo Lonchino, Giovanni Rotta in drugi.

Nekdo od razpravljavcev je hotel zmanjšati pomen tega shoda, ter je večkrat pristavil, da gre za «mini - shod». Celo v naslovu bi ga morali tako imenovati. Toda skromnost, ki jo je priporočal, je bila povsem odveč, zakaj vprašanje je nadvse pomembno. Lahko bi celo rekli, da se je znašla rezijanska stvar na pomembnem križišču in je od odločitve, ki jo bodo sprejeli, zelo odvisno, v kakšno stran bo krenila. Skupnost prebivalstva, okoli 1.800 oseb, želi svoj jezik, ki ga sedaj samo govori, poslej tudi pisati. Gre za pomemben napor, da po potresu, ki je podrl večji del vasi in še vedno živi 80 odstotkov prebivalcev v barakah, materialni obnovi in gospodarskemu napredku svojih krajev pridružijo tudi napredek v kulturni sferi. Rezijanci ne bi bili to, kar so — navezani na svoj jezik, navade in na svoje kraje — če ne bi v procesu svoje identifikacije trmasto zaorali tudi na tem področju. In, upajmo, srečno zaorali!

Zavedajo pa se, da rešitev vprašanja, ki so ga odprli, ne bo ne enostavna in ne hitra. Kakšno pisavo uporabljati, ko pa so jo doslej oblikovali na osnovi nemške, italijanske, poljske (ki je madžarskega izvora) in slovenske reformistične in novejše ortografije. K vsemu temu se je pritaknila, tudi to je prišlo na shodu jasno do izraza, slaba volja, da bi našli pravo rešitev. Spodbujali jo bodo nedomačini in tudi domačini sami, tisti, ki pripadajo italijanskemu kulturnemu krogu, torej tistemu, ki s svojimi vplivi deluje zadnjih petdeset let.

Toda takšni poskusi so daleč od znanstvene misli, na katero se hoče osloniti večji del organizatorjev te pobude. Ostati bi morali osamljeni, zakaj obstajajo neizpodbitna dejstva, da rezijanščine ni mogoče pisati, če se ji noče delati sila, drugače kot s slovenskimi pismenkami, ki so pismenke slovanskih in neslovanskih narodov, uvedenih pred okoli 500 leti, za časa reformista Čeha Jana Husa.

«Rezijanščina nima členov, se sklanja in ima dvojine kot slovenščina,» je dejal domačin Aldo Madotto, «se pravi, da se rezijanščina oslanja na slovensko govorico. K vprašanju moramo pristopiti brez predsodkov, zlasti pa ne smemo pisave skomplicirati.» Dejal je, da se v rezijanskem jeziku zelo lepo piše in da je osojanski dialekt, ki se ga on poslužuje, osnova za vse ostale.

Holandec Groen je dejal, da morajo jezikoslovci dajati nasvete, končna izbira, kakšno pisavo uporabiti, pa pripada Rezijancem samim.

Po pozdravih in posegih nekaterih domačinov, vštevši domačega župnika, je spregovoril univerzitetni profesor iz Ljubljane Milko Matičetov, ki sistematično že od 1962. leta vsako leto preučuje rezijansko narečje in ga tudi govori. Prikazal je 48 diapozitivov vseh ali skoraj vseh znanih tiskanih in pisanih tekstov v rezijanščini, in sicer od najstarejših pa do najnovejših. Iz njih je jasno razvidno, da ni bilo enotne pisave in da so se pisci po večini posluževali ali nemške ali italijanske.

Sam poljski znanstvenik Jan Baudouin de Courtenay, ki ga v nekaterih krogih proglašajo za tistega, ki je odkril Rezijance, je v svojih mladih letih pisal s poljskimi pismenkami, pozneje pa se je oklenil črk, ki so jih pred 120 leti, nekako v času besedne vojne, začele uporabljati ljubljanske Novice.

Matičetovo izvajanje je bilo vseskozi akademsko, temeljito do kraja in zaokroženo. Predstavil je neenotno razvojno pot pisave, ki so jo uporabljali za rimljanska narečja in pri tem izpostavil nadvse pomemben datum — mejnik: leta 1801 se namreč pojavi prvi tekst v takratni češki in kasneje slovenski pisavi (izpod peresa nekega češkega vojaka v teh krajih), ki ima potem v povsem avtonomnih pobudah vedno več privržencev. Znanstveni svet danes zapisuje bogato rezijansko folklorno in kulturno dediščino v slovenski pisavi. Ali jo bodo osvojili tudi domačini?

Ob koncu naj navedemo še dve nadvse pomembni dejstvi: občinski svet v Reziji je namreč sprejel in v Rim poslal stališče, da pripada rezijanščina slovanskim jezikom. Rezijansko narečje pa se govori in piše tudi v tamkajšnjih osnovnih šolah. Že samo ti dve dejstvi govorita o tem, kako potreben in nujen je dogovor o poenotenju pisave.

OBLETNICA, KI ZASLUŽI NAŠO POZORNOST

Videmski sporazum v veljavi že celih petindvajset let

Podpisali so ga 20. avgusta 1955 v palači Belgrado v Vidmu - Jeseni zasedanje stalne mešane komisije, ki bo sprejela nove olajšave

Skoraj neopazno je šla mimo pomembna obletnica, 25-letnica podpisa videmskega sporazuma o ureditvi maloobmejnega prometa med Italijo in Jugoslavijo. Sporazum so podpisali po skoraj devetmesečnih pogajanjih, v videmski palači Belgrado, 20. avgusta 1955 ob 19. uri, kakor je poročal Primorski dnevnik 21. avgusta istega leta in je pomemben prispevek k izboljšanju odnosov med Italijo in Jugoslavijo. Videmski sporazum je stopil v veljavo takoj po podpisu, je takrat poročal naš list.

Četrt stoletja kasneje so razmere ob italijansko - jugoslovanski meji bistveno drugačne in posebno mlademu rodu je težko razumeti zgodovinski pomen videmskega sporazuma. Danes je svobodno premikanje ljudi ob meji sestavni del načina življenja, nekaj samo po sebi umevnega. Drugače pa je bilo sredi petdesetih let, v obdobju hladne vojne in zaostrovanje blokovske politike. Takrat je sporazum pomenil pravo senzacijo v političnem dogajanju ne samo v Evropi, ampak v svetovnem merilu.

Pomenil je dejanski začetek politike sodelovanja in prijateljskih odnosov ob meji in to med dvema državama z različno družbeno in gospodarsko ureditvijo. Čeprav so bile ugodnosti sprva zelo skromne, (omejitev potovanj na štirikrat mesečno, strogi valutni predpisi, minimalne olajšave za prenos blaga) so sporazum z leti razširili in dopolnili.

Ugodnosti sporazuma je deležno okrog 800 tisoč občanov na obeh straneh meje. Od tega je okrog 550 tisoč na italijanski strani in okrog 250 tisoč na jugoslovanski strani. Na celotnem področju, od Kopra do Jesenic je 50 mejnih prehodov 2. in 3. kategorije, kjer se promet odvija izključno na podlagi omenjenega videmskega sporazuma, uvedenih je bilo 22 avtobusnih prog, nekoliko pomanjkljive pa so pomorske zveze v Tržaškem zalivu.

Izvajanje videmskega sporazuma so po podpisu zaupali stalni mešani komisiji, ki se je doslej sestala 23-krat ter vnesla v tem obdobju precej bistvenih izboljšav. Nove izboljšave, napovedujejo, bo komisija odobrila na prihodnjem zasedanju, ki bo jeseni v Vili Manin. Tako naj bi veljavnost prepustnic podaljšali na pet let, poenostavili bodo postopek pri obnavljanju teh dokumentov, razširili bodo nadalje območje sporazuma z vključitvijo preostalega dela občine Tržič in Čedad v Italiji ter celotne občine Jesenice na jugoslovanski strani. S tem se bo število koristnikov maloobmejnega sporazuma povečalo za okrog 60 tisoč. Predvidene so nadaljnje olajšave v blagovnem prometu.

Čeprav je v zadnjem obdobju opaziti določen zastoj v osebnem prometu na italijansko - jugoslovanski meji, na katerega vplivajo predvsem občasne gospodarske težave tako v eni, kakor v drugi državi, je kljub temu v prvih sedmih mesecih letos prestopilo mejo okrog osem milijonov oseb, ki živijo vzdolž meje od Trbiža do morja. To vsekakor potrjuje veljavnost sporazuma, ki naj bi koristil predvsem obmejnemu prebivalstvu. «Med pogajanji smo nenehno upoštevali koristi obmejnega prebivalstva in se trudili, da bi s tem sporazumom olajšali njegovo življenje. Če smo v tem uspeli — kar se bo najbolje izkazalo med izvajanjem sporazuma — potem smo dosegli ono, kar je naša želja,» je ob podpisu izjavil vodja jugoslovanske delegacije inž. Miloš Bučar.

Danes lahko zapišemo, da se je želja uresničila.

Na razpolago obrtnici za taksi-službo

Goriško županstvo obvešča, da sta na razpolago dve obrtnici za taksi službo. Za podrobnejša pojasnila se interesenti lahko obrnejo na poveljstvo mestnih redarjev v Mazzinijevi ulici. Rok za predložitev prošenj za dodelitev dovoljenja poteče 15. septembra.

ZA SESTAVO KOALICIJE V OBČINI GORICA

Končana prva stopnja pogovorov v pripravi je sklepni dokument

Sinoči še razprava in primerjanje stališč o vprašanjih zdravstva in socialne politike

Potrebno bo počakati še nekaj dni, preden bo mogoče z gotovostjo napovedati, kakšna koalicija bo upravljala goriško občino. Pogajanja med predstavniki petih strank se namreč nadaljujejo, čeprav se bližajo zaključni stopnji. Na sestanku v sredo zvečer so razpravljali in primerjali stališča s področja urbanistike in kulture. Nekaj pozornosti so namenili tudi obravnavi vprašanj v zvezi z izvajanjem osimskega sporazuma. Na sinočnjem sestanku pa so primerjali stališča s področja zdravstva in socialne politike ter tako v glavnem izčrpali razpravo o programu.

Zdaj bo treba sestaviti sklepni dokument s smernicami in zaključki pogovorov, kar bo predstavljalo programsko izhodišče bodoče koalicije. Postopek pa se s tem še ne bo zaključil, kajti tudi o dokumentu bo potrebna najbrž še precej dolga razprava, vnesti bo treba najbrž nekaj popravkov in dopolnitev, potrebnih bo spet nekaj novih sestankov.

Prednostne lestvice za suplence na slovenskih šolah

Na šolskem skrbništvu so v prejšnjih dneh objavili lestvice za dodelitev suplenc na slovenskih srednjih šolah za šolski leti 1980/81 in 1981/82. Za višje srednje šole so lestvice sledeče: pravo in ekonomske vede, 1. Silvana Hvalič; srbohrvaščina, 1. Adrijana Bukovec; nemščina, Maura Marini; italijanščina, 1. Maura Marini, 2. Marjeta Kranner, 3. Silvia Di Dio Macedonio; literarne vede, 1. Marjeta Kranner, 2. Anka Primožič, 3. Ivica Koršič; literarne vede in latinščina, 1. Anka Primožič, Ivica Koršič; literarne vede, latinščina in grščina, 1. Ivica Koršič; humanistične vede, 1. Viljem Gergolet, 2. Marjeta Kranner; zgodovina umetnosti, 1. Silvia Di Dio Macedonio.

Na šolskem skrbništvu so tudi objavljeni prednostni seznami za dodelitev nekaterih mest profesorjem brez habilitacije. Lestvica za nižjo srednjo šolo Ivan Trinko je sledeča: italijanščina, 1. Miroslava Braini Saksida, 2. Nadja Nanut; slovenščina, zemljepis, zgodovina in civilna vzgoja, 1. Miroslava Braini Saksida, 2. Nataša Sirk, 3. Nadja Nanut. Dopolnilna lestvica (nižja sr. šola Trinko): italijanščina, 1. Jožef Vetrih, slovenščina, zemljepis, zgod. in civ. vzg., 1. Jožef Vetrih. Za višje srednje šole je dopolnilna lestvica za dodelitev prostih mest sledeča: italijanščina, 1. Jožef Vetrih; humanistične vede, 1. Marija Luiza Fenu.

Iz dela rajonskih svetov

V ponedeljek, 25. avgusta ob 20.30 se bo na sedežu v Ulici Camposanto 7 sestal rajonski svet za Ločnik. Na dnevnem redu je razprava o izrabi prostorov, kjer je bila do nedavna srednja šola ter o ureditvi odtokov deževnice.

DEŽURNA LEKARNA V TRŽIČU

Danes ves dan in ponoči je v Tržiču dežurna lekarna «Al Redentore», Ulica Fratelli Rosselli 23, tel. 72340.

POTEM KO BO ODPRT NOV PREHOD ŠTANDREŽ - VRTOJBA

Carinska uprava predlaga, da bi prehod pri Rdeči hiši «ponižali» v 2. kategorijo

Če bi do tega prišlo, bi lahko šli čez Rdečo hišo le s prepustnico Državni birokrati tožijo, da nimajo dovolj osebja na razpolago za dva prehoda

V državni carinski upravi imajo kaj čudne pojme. Znano je, da imajo v tej upravi na vsem državnem ozemlju nekaj tisoč manj uslužbencev kot jih predvidevajo njihove službe. Te podatke smo dobili pred nekaj meseci, ko je bil na obisku v Gorici in na Trbižu, ob priliki takratnih stavk carinskih uslužbencev, generalni direktor italijanskih carin dr. Del Gizzio. Zaradi tega pomanjkanja funkcionarjev so tisti, ki so v službi na obmejnih prehodih primorani delati v popoldanskem in nočnem času veliko število nadur, kar jim sicer prinese precej dodatnega zaslužka, odvzame pa jim kar precej prostih ur in tako je osebje precej utrujeno. Državna uprava pa skuša šteditі s tem, da ne vzame v službo vseh tistih, ki bi bili potrebni.

To kronično pomanjkanje osebja pa naj bi prizadelo še enkrat Gorico in njeno obmejno delo. Na jesen, najbrž oktobra, bo odprt nov mednarodni prehod Štandrež - Vrtojba. Tja bodo preselili carinsko službo s sedanjega prehoda Rdeča hiša. Vsi tovornjaki z vsem blagom ne bodo šli več čez prehod Rdeča hiša marveč po novem prehodu. Tam bo tudi dovolj parkirnega prostora za tovornjake, tam bodo tudi vse obmejne službe.

Nekje v vodstvu carinske službe pa hočejo zaradi te preselitve njihovega civilnega in tudi vojaškega - finančnega osebja enostavno znižati prehod pri Rdeči hiši za eno stopnjo. Pravijo da nimajo niti finančnega niti carinskega osebja in zato naj se ves promet potnikov s potnimi listi, tudi turistični, preseli z mejnega prehoda Rdeča hiša na Štandrež - Vrtojbo.

Če bi obveljala ta težnja potem bi v Gorici dobili hud udarec. Če se ne motimo, določajo kategorijo obmejnih prehodov z mednarodnimi sporazumi. Na Goriškem smo doslej imeli le en prehod prve kategorije, onega pri Rdeči hiši. Z osimskimi sporazumi smo dobili še drug prehod, t.j. tistega na avtocesti (Štandrež - Vrtojba). Povečali so prav s temi sporazumi tudi število prehodov na Tržaškem: dotedanjim štirim (Fernetiči, Pesek, Škofije in Lazaret) so dodali še onega pri Bazovici - Lipici. Sedaj pa nam hočejo nekateri birokrati odvzeti, z izgovorom pomanjkanja osebja, to pridobitev. Hočejo namreč, da bi se prehod pri Rdeči hiši znižal za eno kategorijo in postal enak prehodoma v Šempetru in Solkanu, skozi katera je moč iti le z obmejnimi propustnicami.

Na goriškem županstvu se upirajo taki rešitvi in kot smo izvedeli so že nastopili na pristojnih mestih v Rimu. Vendarle pa je treba v zvezi s tem odločno akcijo vseh prizadetih forumov na obeh straneh državne meje. Mislimo, da si niti Gorica niti Nova Gorica ne moreta dovoliti luksusa, da bi prehod Rdeča hiša bil «ponižan» v drugo kategorijo. Prehod oseb s potnimi listi mora biti tudi vnaprej dovoljen tudi skozi ta prehod.

PALLADIOVA PALAČA V ČEDADU

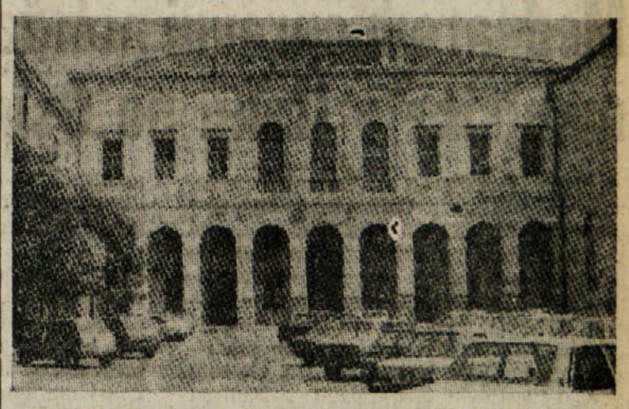

Po dolgih letih so odstranili ograjo pri pretorski palači v Čedadu, za katero so dolga leta potekala popravljalna dela na tem lepem arhitektonskem primerku, prav gotovo med najlepšimi, kar jih je načrtoval znani italijanski arhitekt Palladio. V poslopju, ki ga je pred leti kupila država, so prostori okrajne sodnije, toda občinska uprava si prizadeva, da bi vanj premestila arheološki muzej, znano čedajsko kulturno inštitucijo, znano ne samo v naši deželi, ampak tudi preko njenih meja, še zlasti v Sloveniji.

Poslopje, ki stoji na glavnem čedajskem trgu, sodi med tiste redke in veličastne arhitektonske spomenike, kot so katedrala, županstvo in še kakšna zgradba na tem trgu. Pretorska palača, ki jo vidimo na sliki, je iz 16. stoletja.

V OPATJEM SELU

Jutri slovesnost ob zaključku delovne akcije Kras 80

Republiške mladinske delovne akcije se za letos bližajo koncu. Uradno se bodo zaključile v nedeljo, 24. avgusta. Med republiške delovne akcije sodi tudi MDA Kras 80, ki je potekala pri Kostanjevici na Krasu in na kateri je sodelovalo 8 brigad s 320 udeleženci. Na tej akciji so letos sodelovali tudi mladi iz zamejstva.

Program dela je obsegal postavitev vodovoda od Kostanjevice do Opatjega sela, v dolžini kakih pet kilometrov. Mladi so načrt v glavnem izpeljali.

Delovna akcija Kras 80 se bo zaključila s slovesnostjo, ki bo jutri, ob 17. uri (po jugoslovanskem času) na prireditvenem prostoru v Opatjem selu. Slavnostni govornik bo predsednik novogoriške občinske skupščine Jože Šušmelj. V kulturnem sporedu bodo sodelovali brigadirji, pripadniki JLA, pevski zbor iz Opatjega sela in godba na pihala iz Nove Gorice. Sledilo bo brigadirsko srečanje s plesom.

Še vedno v teku spor v podjetju Cam-Cometras

Delavci in uradniki tržiškega podjetja Cam - Cometras so včeraj priredili protestno manifestacijo po tržiških ulicah in shod na osrednjem trgu pred županstvom. Kakor smo poročali v začetku meseca, so se delavci naenkrat znašli na «prisilnem» dopustu, brez julijske plače. Nedavno tega so namreč sindikalni predstavniki postavili vrsto zahtev, lastniki pa sploh niso pristali na pogajanja, temveč so odločili, da za nekaj časa zaprejo podjetje.

Delavci zahtevajo, da podjetje prekliče odpoved za dva tovariša, zahtevajo izplačilo plače za julij ter točne obveznosti glede koriščenja dopustov v prihodnjem letu.

Razna obvestila

Vpisovanje za notranje in zunanje gojence v Dijaškem domu Simon Gregorčič v Gorici se prične v ponedeljek, 25. avgusta. Vpisujejo vsak delavnik od 8. do 13. ure. Dijaki, ki so bili v lanskem šolskem letu že redni gojenci, lahko vpis potrdijo po telefonu na št. 83495.

Slovensko planinsko društvo v Gorici bo 6. in 7. septembra na delovni akciji na gradbišču koče pri Krnskem jezeru. Zaželena je čimštevilnejša udeležba. Pojasnila pri predsedniku društva.

Športno in prosvetno društvo Vipava na Peči priredi v nedeljo, 24. avgusta, mednarodni pohod ob odprti meji. Informacije pri odbornikih društva.

Izleti

Prosvetno društvo Danica na Vrhu sporoča, da bo zaradi tehničnih težav tridnevni izlet v Beograd dan kasneje, kakor je bilo prvotno javljeno. Izlet z obiskom grobnice predsednika Tita, raznih zgodovinskih zanimivosti jugoslovanske prestolnice, Djerdapa in drugih krajev v Šumadiji bo torej od 20. do 22. septembra. Prijave sprejemata odbornika društva Dominik Juren in Žarko Grilj do konca meseca.

Kino

Gorica

VERDI 17.30–22.00 «10». J. Andrews, Bo Derek in R. Weber. Prepovedan mladini pod 14. letom. Barvni

CORSO 17.30 – 22.00 «Il gobbo di Londra». Detektivka E. Wallacija. Prepovedan mladini pod 14. letom.

VITTORIA 17.00–22.00 «Fantasie erotiche». Barvni film. Prepovedan mladini pod 18. letom.

Tržič

EXCELSIOR 18.00–22.00 «Si salvi chi vuole».

PRINCIPE 18.00 – 22.00 «Sbirri bastardi». J. Thaw.

Nova Gorica in okolica

SOČA

Dr. Ernest Petrič:

Mednarodnopravni položaj slovenske manjšine v Italiji po Osimu

25.

Podobno ugotavlja A. Forlani v ekspozeju ob ratifikaciji Osimskih sporazumov v senatu, 24. 2. 1977: «Toda ne glede na pravkar omenjeno obvezo, ki bo Italijo in Jugoslavijo še naprej recipročno zavezovala v navedenem ozemeljskem okviru (bivšega STO, op. E.P.) v korist obeh etničnih skupin, pa ustava naše republike predpisuje, da je treba načelo varstva etničnih skupin uveljaviti z normami notranjega prava. In ker ustava SFRJ vsebuje analogno načelo, ki ga je treba uveljaviti z normami jugoslovanskega notranjega prava, je bilo to skupno načelo obeh ustav slovesno omenjeno tudi v preambuli pogodbe ... V tej perspektivi in v trenutku, ko se Italija pripravlja, da odpre neko novo fazo odnosov s sosednjo SFRJ, izjavljam, da bo v Italiji še naprej zagotovljena vsem državljanom, pripadnikom slovenske etnične skupine, v kar največji možni meri uporaba ustavnega načela varstva jezikovnih manjšin ter popolna enakost in nerazlikovanje med vsemi italijanskimi državljani ... Prav tako bo z ustreznimi ukrepi še v naprej zagotovljen razvoj kulture ter svojstvenih značilnosti slovenske etnične skupine.» A. Sarti v poročilu senatne komisije za zunanje zadeve, 17. 2. 1977: «Glede drugega pa je ... treba opozoriti na določilo čl. 8 pogodbe, ki poudarja obveznost obeh strani, da ohranita v veljavi notranje ukrepe, ki sta jih sprejeli zaradi izvajanja Posebnega statuta za etnične manjšine, pril enega Memorandumu iz leta 1954. Čeprav je memorandum nehal veljati, ostanejo ti ukrepi, kakor pravi določilo, zato, da bi zagotovili ohranitev ravni varstva pripadnikov obeh etničnih skupin. Velja omeniti dejstvo, da je prav ta koncept prevzet v preambulo s sklicevanjem na ustavi obeh republik ... Gre za to, da uporabimo kar najobsežnejše ustavno načelo o enakosti in proti diskriminaciji; hkrati pa, da spodbudimo latentno moč v obeh kulturah, ki si stojita nasproti na vzhodni meji, in to po logiki integracije in sožitja, ki je v Italiji že v teku, kar zadeva druge jezikovne manjšine.»

Še posebej tehtne so resolucije in spomenice, sprejete kot obveza ali kot priporočilo v rimski poslanski zbornici ali v senatu ob ratifikaciji Osimskih sporazumov. Nobena od teh resolucij in spomenic se ne omejuje le na ozemlje bivšega STO. Resolucija v poslanski zbornici (17. 12. 1976), ki jo je italijanska vlada sprejela kot obvezo: «Poslanska zbornica ... zavezuje vlado ... da poskrbi za ustrezne instrumente za zagotovitev popolne enakopravnosti, svobodnega razvoja in globalne zaščite slovenske narodnostne manjšine, ki živi v deželi Furlaniji - Julijski krajini.» Priporočilo vladi v poslanski zbornici (17. 12. 1976): «Poslanska zbornica ... znova potrjujoč pomembnost Osimskega sporazuma ... ki v preambuli zagotavlja, da sta pogodbenici sklenili ta sporazum, potrjujoč svojo privrženost načelu največje možne zaščite državljanov — pripadnikov manjšin ... ker meni, da se vprašanje slovenske manjšine zastavlja v globalnem merilu in torej ne zajema le tržaške pokrajine, ampak tudi goriško in videmsko ... zavezuje vlado, da čimprej predloži zakonske ukrepe za globalno zaščito slovenske manjšine v Italiji.» Resolucija v senatu (24. 2. 1977), ki obvezuje vlado: «Senat ... poziva vlado ... da ustvari ugodnejše pogoje za popolno enakost v pravicah in za globalno zaščito slovenske manjšine, ki živi v deželi Furlaniji - Julijski krajini.»

Spredaj smo že omenili izjave predstavnikov same slovenske manjšine v Italiji, ki so seveda ob sklenitvi in ratifikaciji Osimskih sporazumov izražali prepričanje in pričakovanje, da se osimska zagotovila nanašajo na ureditev položaja Slovencev v vseh delih Furlanije - Julijske krajine. Ne glede na razlike, ki jih je opaziti, je v navedenih izjavah obeh osimskih pogodbenic moč izluščiti tudi nekatere skupne značilnosti:

— obe pogodbeni stranki v obravnavanih izjavah potrjujeta, da ureditev manjšinske problematike v okviru svoje suverenosti in s sredstvi notranjega prava smatrata za medsebojno *mednarodnopravno obveznost*, izhajajočo iz Osimske pogodbe;

— kot izhodišče za urejanje manjšinske problematike služita tako *čl. 8 kot 4. odstavek preambule Osimske pogodbe;*

— očitno pogodbenici pri sklepanju Osimske pogodbe *nista imeli v mislih le manjšin na območju bivšega STO*, ceprav sta nujno, zaradi derogiranja Posebnega statuta kot priloge Memorandumu o soglasju, morali imeti še posebej pred očmi prav položaj tega dela obeh manjšin in usodo pravic, zagotovljenih v Posebnem statutu.

In končno velja pripomniti: tudi če bi obstajalo popolno nesoglasje v navedenih izjavah, podanih v eni in v drugi pogodbenici, tudi če bi v teh izjavah ne našli potrditve take vsebine določil Osimske pogodbe o manjšinah, kakršna izhaja iz njenega celotnega teksta (4. odstavek preambule in čl. 8), bi bil za tolmačenje vsebine Osimske pogodbe in njenih določil o manjšinah prvenstveno merodajen njen tekst, tj. 4. odstavek preambule in čl. 8, in ne te izjave!

Kandidat za predsednika med čeladami

Ronald Reagan, ki bo s Carterjem tekmoval za predsedniško mesto v ZDA, se je odpravil na pot, med svoje potencialne volivce. Tu je med pristaniškimi delavci v čeladah. Sicer pa ima zelo rad čelade, predvsem čelade raznih desnih nostalgikov iz Vietnama in drugih vojn

Ženska in njena stvarnost

Kako je z ženskim tiskom in z družinskimi razmerji

Konkretne osnove za razpravo o vprašanju, za katerim se krije veliko nerešenih človeških vsakodnevnih težav, tudi tragedij

«Kdo se boji časopisov žensk?» To je eden izmed izzivalnih gesel, ki so jih redakcije ženskih «političnih» revij namenile predsedniku italijanske vlade Cossigi.

Vprašanje, zaradi katerega protestirajo redakcije in izdajateljski sveti predvsem treh revij — Noi donne, Quotidiano donna in Effe — pravzaprav zadeva celotno, trenutno zelo perečo problematiko založništva.

Italijanski parlament namreč ni odobril niti zadnjih dveh predlogov, ki sta si priborila pravico do glasovanja in ki sta s petimi drugimi tvorila zadnji vladni zakonski osnutek: gre za paragraf o delnem povračilu stroškov za papir in za določila o olajšavah za predhodno upokojitev novinarjev in tiskarjev.

O predlogih reforme založniške dejavnosti in njene dosedanje dolge in prepolne poti tokrat ne bi posebej pisali, dovolj je, če podčrtamo, da že najmanj deset let predstavniki vseh političnih strank soglašajo s tezo o nujnosti organske reforme.

Vendar reforme še ni, kljub temu, da je bil že predložen zakonski osnutek in da je na njegovi podlagi (zato, ker ga je parlament zavrnil) vlada izdelala kar dva dekreta, ki sta prav tako propadla. V začetku tega meseca pa ni bil sprejet niti zadnji «repek» vladnih predlogov.

Kakšno zvezo ima vse to s prej omenjenimi ženskimi revijami?

Pravzaprav nobene in ravno to dejstvo je sprožilo ponoven protest redakcij, bralk in posebnih svetov - zadrug, ki te revije izdajajo. Gre namreč za posebne zadruge «svobodnega tiska» (libera stampa), ki jih ne osnutek ne vladni predlogi niso vključili med tiste, ki naj bi z novim zakonom uživali posebno podporo.

Omenjeni dokumenti upoštevajo namreč samo posebne zadruge, ki izdajajo dnevnike, ne pa tudi tistih, med katere sodijo tudi zadruge za izdajanje Noi donne, Quotidiano donna in Effe, ki so založniki periodičnih revij.

Protest torej velja tako nenehnemu zavlačevanju razprave in naknadne odobritve zakona o založniški dejavnosti, kakor tudi diskriminaciji, ki so jo že v osnutku reforme deležne ženske revije. Omemba v zakonu pomeni namreč dodatno 10-odstotno kritje stroškov za papir. Kot obliko protesta pa so si časopisi izbrali in se domenili, da bodo predsednika vlade zasuli s kratkimi dopisi po vzorcu uvodnega izzivalnega vprašanja.

Mogoče je res, da pisana beseda sveta ne bo spreobrnila, vendar za enkrat, vsaj njegov tako imenovani civilizirani del, oblastno ureja. Zato ostanimo pri zakonih: ponovno je v pretresu določilo, ki predvideva, da lahko le moški avtomatično posreduje drugemu — ženi ali otrokom — pravico do državljanstva.

Po zakonu, ki velja v Italiji od leta 1912, lahko otroci prevzamejo državljanstvo po materi samo, če je oče pravno neznan ali če nima državljanstva. O tem vprašanju smo pisali že, ko smo poročali o zasedanju in o pričevanjih Sodišča 8. marec, ki je o problemu zbral tudi primerno dokumentacijo.

Diskriminacija namreč v prvi vrsti prizadene italijanske državljanke, ki se poročijo s tujci in tem ustvarijo družinske enote, ki so v Italiji podvržene nenehnemu strahu in negotovosti. Po eni strani mož, ker ne dobi državljanstva, nima niti pravice do stalnega in pravno zaščitenega dela, po drugi strani pa so same, predvsem pa otroci, podvržene zakonskim predpisom, ki jih niti ne poznajo in ki so jim povsem tuji.

Zato so letos spomladi ustanovile «zvezo žen ali mater tujih državljanov», ki zahteva avtomatično podelitev državljanstva tudi «v drugo stran» (torej po ženi in materi). Zahteva je lahko na prvi pogled videti zelo preprosta, vendar so se zoper njo, oziroma proti «pravilu o avtomatizmu» izrekle tiste bivše tuje državljanke, ki so jim s poroko «darovali» tudi nezaželeno italijansko državljanstvo.

Avtomatično dodeljevanje namreč izključuje možnost izbire in je zato v ostrem nasprotju z načeli o svobodnem odločanju. V tem duhu so se do sedaj izrekli tudi tisti mednarodni organizmi, ki so o problemu že razpravljali in tudi Mednarodni sporazum za odpravo diskriminacij do ženske, ki so ga na julijski konferenci OZN v Köbenhavnu podpisale države udeleženke Mednarodne konference o položaju žensk v svetu, predvideva, da bi morale države podpisnice iz zakonodaj črtati tista zakonska določila, ki avtomatično podeljujejo državljanstvo zgolj na osnovi sklenitve zakonske zveze.

Kako torej uskladiti vse te na videzno protislovne zahteve, oziroma zadostiti načelom in odpraviti praktične težave? Žensko gibanje je v glavnem osvojilo načelo o neavtomatičnem prevzemanju državljanstva, vendar pa predlaga, da bi posebna določila zaščitila tiste, ki se znajdejo v hudih težavah ali vsaj nevšečnostih.

Tako naj bi torej vsakdo, ki se poroči z italijanskim državljanom ali državljanko, mogel prevzeti italijansko državljanstvo z enostavno pismeno vlogo, avtomatično pa naj bi dobil pravico do bivanja v Italiji in do stalne zaposlitve. Nadalje naj bi notranja pravna družinska razmerja v takih «mešanih» družinah urejeval italijanski zakon, če družina živi v Italiji in če je seveda vsaj eden od zakoncev italijanski državljan, in končno, naj bi otrok prevzel italijansko državljanstvo po materi ali po očetu.

To seveda pravzaprav niso še niti predlogi, temveč samo konkretna osnova za razpravo o vprašanju, ki za načelno platjo skriva veliko nerešenih človeških vsakodnevnih težav, ki se še prečesto sprevržejo v osebne tragedije. Osrednja tragična vloga je namenjena predvsem ženski in to prav v tistem, ki je po mnenju premnogih še vedno bistvo življenja vsake ženske prav v njeni «družinski misiji». (bp)

ZARES HVALEVREDNA POBUDA

Bolnišnico «Franjo» bodo povsem obnovili

Sloviti zgodovinski objekt iz NOB hočejo ohraniti bodočim rodovom, vendar pa v vsej njegovi izvirnosti - Veliko bo dela

CERKNO — V strmi in ozki soteski Pasice, dobre štiri kilometre od nekdanje partizanske «prestolnice» Cerkna, leži slovita partizanska vojna bolnica «Franja» (SVPB «Franja») ali na kratko: bolnišnica «Franja», drzen, toda uspešen partizanski poiskus kljubovati sovražniku dalj časa na enem mestu in zdraviti ranjene partizane.

Partizanska bolnišnica «Franja», ki je eden najbolje ohranjenih spomenikov partizanske sanitete v Jugoslaviji, zaradi svoje edinstvenosti kandidira za vpis v register svetovno pomembnih spomenikov mednarodne organizacije UNESCO. Letno obišče ta spomenik partizanske solidarnosti, vztrajnosti in iznajdljivosti nad 50 tisoč obiskovalcev iz vsega sveta, več kot vse ljubljanske galerije in muzeji skupaj!

Ker želijo ta edinstveni spomenik NOB ohraniti bodočim rodovom, so se lotili restavriranja in konzerviranja bolnice «Franje». Dela opravljajo strokovnjaki zavoda SRS za varstvo narave in kulturne dediščine iz Ljubljane pod vodstvom Mome Vukovića, samostojnega strokovnega svetovalca v ateljeju za restavriranje in konzerviranje.

Bolnišnico «Franjo» bodo obnovili v izvirnih dimenzijah kot je bila med NOB, tako bodo tudi popravili napake, ki so bile storjene pri predčasnih obnovah. Muzej v Idriji in njegov oddelek NOB v Cerknem že iščeta originalne predmete iz te bolnišnice, ki so jih obiskovalci odnesli prva leta po osvoboditvi za spomin. Tako so že ugotovili kje je električni generator, ki je ranjencem in osebju «Franje» dajal elektriko.

Slovenska vojna partizanska bolnišnica «Franja» je bila zgrajena decembra 1943 za zdravljenje na območju IX. korpusa NOV in POJ. Po nasvetu kmeta, aktivista OF, Janeza Peternelja - Podnjivčana, je dr. Viktor Volčjak izbral lokacijo v soteski Pasice. Pod Volčjakovim vodstvom in ob pomoči bolničarja Rudija Katrašnika je skupina zanesljivih partizanov zgradila prve barake. 23. decembra 1943 so vanje prinesli že prve ranjence. Prvi upravnik bolnišnice je bil dr. Viktor Volčjak, za njim je januarja 1944 prevzela vodstvo dr. Franja Bajc, po kateri se bolnišnica še danes imenuje. Krajši čas sta to bolnišnico vodila še dr. Vladislav Klein in dr. France Podkoritnik.

To, kar obiskovalci danes obiskujejo, je bil oddelek B, ki je imel 120 ležišč. Vsa SVPB «Franja» je imela 235 ležišč za ranjence in bolnike, v njej se je do osvoboditve zdravilo skoraj 600 partizanov, od katerih petdesetim vsa skrbna in požrtvovalna nega ni mogla pomagati. Spominska plošča tem je na grobišču ob poti v bolnico.

JOŽE OBLAK

RADIO TELEVIZIJA

ITALIJANSKA TV

Prvi kanal

13.00 Poletni maraton
13.30 DNEVNIK
16.00 Modena: PLAVANJE
17.00 Glasbena oddaja
17.50 Risanke
18.15 Sveže, sveže
18.30 TV film iz serije «Woobinda»
19.20 HEIDI, risani film
19.45 Almanah in Vremenske razmere
20.00 DNEVNIK
20.40 Ping pong
21.30 «Improvvisamente l'estate scorsa» film, v katerem nastopata Liz Taylor in Katharine Hepburn
Ob koncu DNEVNIK in Vremenske razmere

Drugi kanal

13.00 DNEVNIK 2 — OB 13. URI
13.15 Šolska vzgoja
17.00 Kapitanova hči, TV nadaljevanka
Program za mladino
18.10 Nekoč je bil živalski vrt ŽALOSTNI SLON, TV film
18.30 Dnevnik 2 — ŠPORTNE VESTI
18.50 Jce Forrester — TV film
19.45 DNEVNIK 2 — ODPRTI STUDIO
20.40 Paganini, 2. nad.
21.55 Videosera
22.50 O turizmu in prestem času
Ob koncu DNEVNIK 2 — ZADNJE VESTI

Tretji kanal

19.00 DNEVNIK 3
19.15 Gianni in Pinotto
19.20 Joseph Marie Treves
19.50 Gustav, risanka
20.05 Šolska vzgoja
20.40 «Il trovatore» — film
22.20 DNEVNIK 3

JUGOSLOVANSKA TV

Ljubljana

18.40 Poročila
18.45 Leti, leti pikapolonica lutkovna nadaljevanka
19.00 Družina Smola, madžarska risanka
19.30 OBZORNIK
19.40 Rock koncert: RY COODER
20.15 Risanka
20.26 Zrno do zrna
20.30 TV DNEVNIK
21.00 Moderato cantabile, zabavno glasbena oddaja
22.00 BLAKOVIH SEDEM serijski film
22.50 V znamenju
22.05 Nočni kino: KORENINE NEBES

Koper

19.30 ODPRTA MEJA, program v slovenščini
20.00 Otroški kotiček
20.15 Stičišče
20.45 TV DNEVNIK
21.00 ODLOČITEV — film
22.30 Program naslednjega tedna
23.00 Maček pod čelado 3. del

Zagreb

19.00 Poročila
19.15 Plavica
18.45 Muppet show
20.30 TV DNEVNIK
21.00 Poletje na morju, zabavno glasbena oddaja
22.00 Voltaire, ta vražni mož, serijski film

ŠVICA

19.10 Program za mladino
20.40 Ukradeno kolo — TV film
21.30 TV DNEVNIK
21.45 Dokumentarna oddaja
22.45 «Ascensore per una rapina» film

TRST A

7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 14.00, 17.00, 19.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.10 Jutranji almanah: Osebna vozila; 9.00 Otroški kotiček; 9.20 Utrinki iz operet; 10.10 Operni biseri; 11.00 Jug. lahka glasba; 11.40 Folklorni odmevi; 12.00 Na goriškem valu; 12.30 Melodije; 13.20 Zborovska glasba; 13.40 Instrumentalni solisti; 14.10 Radi smo jih poslušali; 14.30 «Na konju» — 2. del; 15.10 Glasbeni popoldan; 16.00 Goriške podobe; 17.10 Klasični album; 18.00 Kulturni dogodki; 18.30 Slovenski priimki v Furlaniji in na Goriškem; 18.35 Priljubljeni motivi.

KOPER

(Italijanski program)

8.30, 9.30, 10.30, 11.30, 12.30, 13.30, 14.30, 15.30, 16.30, 17.30, 18.30, 19.30, 20.30 Poročila; 8.00 Glasba za dobro jutro; 9.00 Štirje koraki; 9.15 Poje Elda Viler; 10.00 Z nami je...; 10.32 Pesem dneva; 10.40 Mozaik; 11.03 Glasba; 11.15 Festivalbar; 11.32 Kim, svet mladih; 12.05 Glasba po željah; 14.00 Mala diskoteka; 14.33 Lahka glasba; 15.00 Mirno popoldne; 15.45 Samoupravnik; 16.10 Izbrali smo za vas; 16.45 Poje Caruso; 17.00 Kultura in družba; 17.10 La vera Romagna; 17.55 Pismo iz...; 18.00 Glasba, šport in zanimivosti; 18.32 Glasba; 19.12 Poslušajmo jih skupaj; 19.32 Brahms in Smetana.

KOPER

(Slovenski program)

7.30, 8.25, 14.30, 15.30 Poročila; 7.00 Glasba za dobro jutro; 7.05 Jutranji koledar; 8.15 Najava sporeda; 14.00 Pregled dogodkov; 14.05 Jug. pop scena; 14.40 Svirac svira, kolo igra; 15.00 S polnimi jadri; 15.37 Objave; 15.40 Glasbeni notes; 16.00 Dogodki in odmevi; 16.30 Glasba po željah; 17.00 Vaš telefon, naš mikrofon; 17.30 Primorski dnevnik.

RADIO 1

7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 15.00, 19.00 Poročila; 6.00 Glasbeno prebujanje; 7.15 Ulica Asiago Tenda; 9.00 Radio anch'io, glasbeno-govorni program; 11.00 Jutranji variete; 12.03 Vi in jaz; 13.15 Glasba; 14.30 Vzgojna oddaja; 15.03 Rally; 16.30 Fonosfera; 17.00 Patchwork; 18.25 Socialisti med kroniko in zgodovino; 19.20 Glasbeno oddaja; 19.30 Jazz glasba; 20.00 Radijska drama.

RADIO 2

6.30, 7.30, 8.30, 9.30, 11.30, 12.30, 13.30, 16.30, 17.30, 18.30, 19.30 Poročila; 9.05 Ben Hur; 9.32 Luna v vodnjaku; 11.32 Tisoč pesmi; 12.45 Hit parade; 13.44 Glasba in kino; 15.06 Glasbena oddaja; 15.45 Kratka zgodba; 16.45 Oddaja z Ninom Tarantom; 17.32 Glasba ki je vseč tebi, meni pa ne; 18.32 Radijski koncert; 19.50 D. J. Special; 20.30 Marija Magdalena, radijska tragedija.

LJUBLJANA

8.00, 9.00, 11.00, 12.00, 13.00, 15.00, 20.00 Poročila; 7.50 Dobro jutro, otroci!; 8.30 Iz naših sporedov; 9.08 Z glasbo v dober dan; 9.30 Glasbena pravljica: Pumčka Kleopatra; 9.38 Naši umetniki; 10.05 Z radiom na poti; 10.35 Turistični napotki; 12.35 Rezervirano za...; 13.10 Iz glasbene tradicije; 13.30 Kmetijski nasveti; 13.40 Pihalne godbe; 14.20 Zabavna glasba; 14.30 Priporočajo vam...; 14.40 Človek in zdravje; 15.05 Divertimento in scherzo; 16.00 Dogodbi in odmevi; 16.30 Napotki za turiste; 16.35 Zabavna glasba; 17.00 «Vrtiljak»; 18.00 Studio ob 18. uri; 19.00 Razgledi; 20.25 Zabavna glasba; 20.35 Lahko noč, otroci!; 20.45 Veseli planšarji; 21.00 Uganite, pa vam zaigramo...; 22.05 Oddaja o morju; 23.25 Iz naših sporedov; 23.30 Besede in zvoki; 00.05 Lirični utrinki; 1.05 - 5.30 Nočni program.

KAJ PRAVIJO ZNANSTVENIKI, KAJ PRAVIJO STARE IN NOVE KRONIKE

RAZMIŠLJANJA OB LETOŠNJEM «ČUDNEM» POLETJU

V naših krajih je doslej vse kar dobro potekalo - Nekateri strokovnjaki pa vendarle opozarjajo človeštvo, naj bo previdno, da si ne ustvari nad seboj «zimske gredice»

Pravijo, da se klima na Zemlji spreminja. O tem govorijo tudi znanstveniki. Celo med meteorologi so kakšni, ki govore o bližanju ledene dobe, drugi o bližanju še bolj vroče dobe. Med meteorologi pa so tudi tisti, ki pravijo, da temu ni tako, ker da je naša stara mati Zemlja doživela v svojih milijardah let veliko sprememb, da pa si ni nikoli privoščila naglih menjav, kakršna je sedanja v primerjavi z vremenskimi razmerami pred leti in desetletji. Ko se govori o tem, so nekateri vremenoslovci diletanti poklicali na pomoč celo ameriški vulkan Saint'Helens, torej tisti vulkan, ki je dvignil v ozračje Zemlje na stotine, na tisoče ton vodika in prahu ali bolje kristalov, ki da odbijajo sončno toploto, hkrati pa predstavljajo tudi nekakšno «streho» tako, da smo vsaj delno v nekakšni prirodni «zimski gredici». Nekateri navajajo v zvezi s tem tudi ciklon, ki je pred dnevi zajel Karibsko morje in se po čudnem naključju vnesel v južnih predelih ZDA. V mislih imamo ciklon «Allen», ki je dosegel brzino tudi 240 km na uro in rušil vse, na kar je naletel.

V «dokazovanju» teh naglih «sprememb» navajajo tudi letošnjo izredno in dolgo pomlad, ki se je razpotegnila vse do polovice poletja, nakar je nastopila huda vročina, ki ponekod vlada še vedno, pa čeprav so se drugod razmere spremenile in je n.pr. v Alpah že snežilo.

Še več, Japonska poletja sploh ni doživela. Nasprotno, na Japonskem je padlo letos dvakrat več padavin kot druga leta. Že polnih 8 desetletij pa niso na Japonskem imeli tako hladnega poletja kot letos. Vse drugače je bilo v New Yorku, kjer so se do pred nekaj dnevi dobesedno kuhali v vlažni vročini. Zamislimo si desetmilijonsko mesto z izredno gostim prometom in kjer termometer kaže 33 stopinj C., v zraku pa je od 90 do 95 odstotkov vlage. V nekem domu za starčke je ta vlažni toplotni val pobral nič manj kot 15 «gostov». Povsem logično je bil nato hud naliv, ki je preplavil ne le newyorške ulice, pač pa je voda vdrla tudi v predore podzemeljske železnice. To je povsem razumljivo, saj je padlo na New York 88 milimetrov dežja v samih dveh urah in pol. V državi Delaware pa so zaradi dolgotrajne suše skušali povzročiti umetni dež in so zato izstreljevali v ozračje rakete s srebrovim jodidom. V tem pa so prav po ameriško pretiravali in tudi tu se je vlil tak dež, da so poplave uničile vso letino.

Na Norveškem in tudi ponekod drugod po severni Evropi pa so letos uživali v izredno lepem poletju. V nekaterih fjordih, ki so nekakšni prirodni hladilniki, so zabeležili tudi do 27 stopinj C. toplote.

V Jugoslaviji so najprej imeli dolgo in mokro pomlad, kot pri nas, nakar se je vreme «ustalilo» in je ponekod srebro v toplomeru prilezlo celo do 40 stopinj C. Del Dalmacije in Makedonije pa že dva meseca ni videl kaplje dežja.

Ko smo prikazali nekaj «potez» dosedanjega letošnjega poletja, in navedli tudi mnenje nekaterih strokovnjakov, bomo navedli tudi nekaj drugih podatkov, ki nam povedo, da ta «pretiravanja» niso nič kaj posebnega. Pred 58 leti, točneje 13. avgusta 1922 so v El Aziziju v Libiji izmerili 58 stopinj C. To je, rekli bi, dokumentirano. Morda je bilo kje drugje še huje, le da o tem nihče ne ve. Pa ne samo na puščavskem področju Libije, tudi v ZDA so izmerili tako strašno vročino. Bilo je 10. aprila 1913., ko so v Dolini smrti v Kaliforniji izmerili 56,7 stopinje C. Tedaj so vremenoslovci rekli, da se mati priroda lahko tako poigra le vsakih 650 do 700 let.

Sedaj pa si oglejmo drugo skrajnost, iz strašne vročine stopimo v še bolj strašen mraz. Najnižjo temperaturo doslej so izmerili sovjetski raziskovalci na antartični postaji Vostok, kjer je živo srebro padlo na minus 88,3 stopinje C. In vendar Vostok ni najbolj hladna točka na Zemlji, saj je znano, da je Verhojansk v Sibiriji tisti kraj, kjer beležijo najnižjo temperaturo. In vendar so v Verhojansku doslej zabeležili «le» minus 73,3 stopinje C. Bilo je to 7. februarja 1892.

Zanimiva bi bila morda tudi naslednja «muhavost» matere prirode. V januarju 1943 so v Južni Dakoti beležili neverjetno nagle vremenske spremembe. Dne 22. januarja 1943 so v kraju Spearfish v Južni Dakoti v ZDA v roku dveh minut prišli od 20 stopinj pod ničlo na 6,7 C nad ničlo. V neposredni bližini tega kraja in sicer v mestecu Rapid City pa so zabeležili v treh urah pojav za katerega ni vlage, v treh urah se je temperatura trikrat dvignila in trikrat padla in sicer od najnižje 14,9 pod ničlo do najvišje 13,3 stopinje C. nad ničlo.

Govorili smo o povzročanju padavin, ki ne gredo vedno tako, kot bi si želeli tisti, ki hočejo ustvarjati vreme, konkretno dež. Predvsem bomo povedali, da so Američani že nekajkrat povzročili prave katastrofe, ko so preizkušali svoje tovrstne sposobnosti, ki so jih nato sistematično izvajali v Vietnamu. Znano je, da so se v ameriškin vojaških krogih razšli, ker so se treznejši ljudje opredelili proti tovrstnim poskusom. Toda pustimo človekove norosti in se vrnimo k materi prirodi. Najbolj suho področje na svetu je prav gotovo področje Vadi Halfija v Sudanu. Prihodnje leto bo 50 let, ko na tem področju ni padla niti kaplja dežja. Druga skrajnost pa je otok Kauai na področju Hawajev, kjer pade na leto v poprečju več kot 11 metrov in pol padavin. Nekoč pa so v Čeranpudži v Indiji zabeležili v letu dni skoraj 26 metrov in pol padavin. Za Evropo pa se zna, da ima največ padavin Boka Kotorska, najmanj pa južna Španija.

Ko smo tako navedli nekaj zelo konkretnih podatkov, ki nam povedo, da ni res, da je letošnje poletje in sploh letošnje leto neka izjema, bomo v tolažbo vsem rekli, da če bo dejansko prišlo do hujših sprememb, bodo k temu pripomogli tudi ljudje sami, kajti vedno več je meteorologov, ki trdijo, da se okoli Zemlje zares ustvarja nekak obroč, ali bolje pas, ki ga sestavljajo prah, dim, plini in vse drugo, kar človek s svojo moderno tehnologijo pošilja v zrak. Tisti pas ali obroč pa bi zares znal nekega dne služiti kot streha nekakšne «zimske gredice», izpod katere bi se ustvarjala nova, vroča in vlažna klima. Seveda pa sta Zemlja in priroda nasploh nekoliko bolj «pametna» od človeka in si v takšnih primerih sama pomagata iz zagate.

Rekordna turistična bera v Jugoslaviji

Po dosedanjih podatkih je utemeljeno pričakovanje, da bodo letos tuji turisti v Jugoslaviji dosegli 37 milijonov nočitev, kar je za pet odstotkov več kot leta 1978, ko je bilo rekordno število tujih gostov. Po predvidevanjih turističnih strokovnjakov utegne znašati letos devizni dohodek milijardo 900 milijonov dolarjev, kar bi bil rekord jugoslovanskega turizma.

V sedmih mesecih letošnjega leta je bilo 47,5 milijona nočitev, kar je sedem odstotkov več kot v istem obdobju lanskega leta. Od tega odpade na domače goste 28,5 milijona nočitev ali za pet odstotkov več kot lani, na tuje goste pa več kot 19 milijonov nočitev, kar je za deset odstotkov več kot v prvih sedmih mesecih lani.

V tej zelo dobri turistični beri so sodelovali domači gostje s 60 odstotki, kar dokazuje, da se v Jugoslaviji često bolj posvečajo domačemu turizmu. Tudi promet tujih gostov je letos znatno močnejši kot druga leta. Po ocenah strokovnjakov se bo ta porast nadaljeval do konec leta.

Odkod tolikšno povečanje zanimanja tujcev za Jugoslavijo? Strokovnjaki odgovarjajo na to vprašanje z naslednimi dejstvi: stabilna politična situacija in nadvse ugodne varnostne razmere v Jugoslaviji, konkurenčne cene in, seveda, spremenjeni tečaj dinarja. Slednji je predvsem vplival na večjo zunajpenzionsko porabo, ki znaša v skupnem deviznem prometu kar 40 odstotkov.

J. O.

Jutri v galeriji «Tribbio» zadnja iz poletnega cikla

Jutri, 23. t.m., ob 18.30 bodo v tržaški središčni umetnostni galeriji «Il Tribbio» na Piazza Vecchia odprli četrto in hkrati zaključno razstavo v programu, ki mu je vodstvo galerije dalo naslov «Deželna umetnost — poletje 1980». V tej galeriji so priredili že tri razstave, na katerih so zbrali dela vidnejših umetnikov iz vse dežele. Vodstvo galerije si je namreč zadalo nalogo, da bi v poletnih mesecih, ko je večina galerij zaprtih, nudilo domačemu in še predvsem tujemu občinstvu — turistom — nekakšen pregled nad delom likovne ustvarjalnosti v naši deželi. S četrto razstavo, ki jo bodo odprli jutri, se ta ciklus zaključi.

Prva razstava iz ciklusa se je začela 5. julija in so na njej razstavljali na primer Celiberti, Brunatti, Černe, Finijeva, Dequel, Devetta, Mascherini, Rosignano, Spacal, Zigaina in drugi. Na drugi razstavi, ki se je začela 26. junija, končala pa 5. avgusta, so razstavljali Vilibossi, Avgust Černigoj in Černigoi, Duiz, Guacci, Hlavaty in Kravos, goričan Monai, Klavdij Palčič in drugi.

Tretja razstava iz ciklusa je bila ženska. Na tej razstavi so med drugimi razstavljale Etta Balbi, Annamaria Ducaton, Silva Fonda, Gant - Martellijeva, Elettra Metalino, Megi Pepel, Petracco, Stravisi in druge.

Kot smo že rekli, se četrta razstava iz ciklusa začne jutri in bo trajala do 19. septembra. Tokrat bodo na stene galerije razobesili svoja dela naslednji slikarji: Casetti, Danelutti, Eredità, Fonda, Marani, Moretti, Možina, Villatori, Vranich in drugi.

Gre za izključno poletno pobudo, ki ima tudi «poletni urnik», galerija je namreč odprta le popoldne in sicer od 17.30 do 19.30.

Prispevajte za
DIJAŠKO MATICO

KOŠARKA

START MEP 80 V CELJU

Italija - Sovjetska zveza današnja osrednja tekma

Jugoslavija proti Švedski - Razstava športne fotografije

CELJE — Danes bo v Celju slovesna otvoritev mladinskega evropskega prvenstva. Po otvoritveni svečanosti pa bosta na sporedu najbolj zanimivi tekmi dneva: Švedska - Jugoslavija in SZ - Italija. Če že niso Švedi košarkarska velesila in ne bi smeli predstavljati nepremostljive ovire za Jugoslovane, ne moremo trditi istega za Sovjete, ki bodo igrali proti Italijanom.

Dvoboj med Italijo in Sovjetsko zvezo bo torej glavni dogodek dneva in težko je predvidevati zmagovalca. Znano je, da sestavljajo italijansko reprezentanco dobri igralci, ki uspešno nastopajo v prvi in drugi ligi, o Sovjetih pa se ne ve skoraj ničesar razen tega, da se bodo prav gotovo potegovali za eno izmed kolajn. SZ se v Celju mudi že dva dni, vodstvo reprezentance pa ni dalo nobenih izjav glede prvenstva in ni sporočilo imen, višine in rojstne letnice svojih igralcev.

SZ je torej še vedno «skrivnost» mladinskega evropskega prvenstva. Vseeno pa smo prepričani, da bo drevišnja tekma med Rusi in Italijani zelo izenačena.

V okviru MEP '80 so v Celju odprli tudi razstavo športne fotografije, na kateri sodelujejo fotoreporterji iz vse Slovenije.

DANAŠNJI SPORED

10.00: Turčija - ZRN (B)
11.45: Francija - ČSSR (B)
13.30: Bolgarija - Belgija (B)
17.00: Izrael - Španija (B)
19.00: otvoritev MEP
19.30: Švedska - Jugoslavija (A)
21.15: Italija - SZ (A)

ŠAH

POLFINALE ZA SP

Viktor Korčnoj prvi finalist

BUENOS AIRES — V drugi dodatni partiji polfinalnega šahovskega dvoboja kandidatov za SP je Viktor Korčnoj s črnimi figurami premagal Polugajevskega in je tako osvojil končno zmago v tem dvoboju.

Korčnoj je torej prvi finalist in se bo tako pomeril z zmagovalcem dvoboja Hübner - Portisch.

NOGOMET

Prijateljska tekma v Žavljah

Breg izgubil z Novosadčani

Breg — Proleter Novi Sad 1:2 (0:0)

BREG: Micor (Smotlak, Ghersinich), Pinzin (G. Tritta), M. Tritta, Klun, Dazzara, Albertini (Grizonič), Samec, Jež (Šavron), Zobin, Cigni (Kofol), Zonta.

PROLETER: Martinović (Živković), Nakončić, Todorović (Baglava), Bulić, Pejčić, Mišković, Pagačević (Kovačević), Vukičević (Mandek), Daničić (Ubiparip), Djurić (Krčmar).

STRELCI: Baglava (11-metrovka), Jež, Pagačević.

V okviru priprav na bližnje nogometno prvenstvo v 2. amaterski ligi je Breg sinoči odigral prijateljsko srečanje z enajsterico Proletera iz Novega Sada, ki nastopa v 1. razredu novosadske lige in je trenutno na oddihu v Izoli. Kljub porazu so Brežani popolnoma zadovoljili s prikazano igro, saj so do kraja zdržali hiter tempo in se enakovredno upirali nasprotniku, ki je bil brez dvoma bolje pripravljen, saj je tik pred začetkom prvenstva.

V prvem polčasu so gostje imeli rahlo terensko premoč, zadeli so tudi vratnico. Breg pa je imel lepo priložnost z Ježem, vendar se izid ni spremenil. V nadaljevanju so prvi prišli v vodstvo gostje z enajstmetrovko, ki jo je sodnik dosodil, ker je Dazzara igral z roko v kazenskem prostoru. Zaradi prekrška nad Fiorello v kazenskem prostoru so nato imeli Brežani priložnost, da izenačijo, vendar Jež ni izkoristil najstrožje kazni. Prav Jež pa je zatem v gneči pred vrati gostov prisebno z neposredne bližine poslal žogo v mrežo. Trinajst minut pred koncem so gostje ponovno povedli z lepim zadetkom Pagačeviča in zapečatili izid na 2:1.

V POKALU POKALNIH PRVAKOV

Glasgow uspešen v predtekmovanju

GLASGOW — V predtekmovanju pokala pokalnih prvakov je Celtic Glasgow kar s 6:0 premagal madžarski Diosgoyer. Vseh šest golov so Škoti dosegli v drugem polčasu. V drugem srečanju tega pokala pa je turški Altay doma izenačil z lizbonsko Benfico. Tekma se je končala brez golov.

NOGOMET

PRIJATELJSKO SREČANJE V GORICI

Poprečna igra Triestine

Premagala Pro Gorizio le z enim zadetkom razlike (strelec Mariani)

Pro Gorizia — Triestina 0:1 (0:1)

PRO GORIZIA: Calligaris, Ranocchi (Brandolin), Beltramini, Bartolini, Sabadin, Lazzara, Modula, Zanetti (Martellos), Bertoia, Inter, Bartolo, Masutti.

TRIESTINA: Bartolini (Toresin), Luchetta (Schieraldi), Giglio, Di Biasio, Prevedini, Mascheroni, Mariani, Amato, Di Corce (Strukelj), Leonarduzzi, Zandegu (Coletta).

SODNIK: Festa iz Prata.

STRELEC: Mariani v 31. min. p.p.

Trener Triestine Bianchi bo imel še mnogo dela, če želi kot to zatrjuje, napredovati v drugo zvezno ligo. Igra, ki so jo tržaški igralci pokazali sinoči v Gorici, vsekakor ni bila na dobri ravni in to ne posebno v napadu. S strani Pro Gorizie pa je ugotovitev nekoliko boljša. Varovanci trenerja Medeota so namreč pokazali dokajšnjo uigranost in učinkovitost, čeprav so imeli nasproti bolj repomirano moštvo. Prednost si je Triestina priigrala v 31. min., potem ko je Zandegu lepo preigral dva igralca na levi strani ter dal predložek na sredino, kjer je hitri Mariani potisnil žogo v mrežo. Pred golom pa moramo zabeležiti še eno zanimivo akcijo, ko je Giglio v enajsti minuti z glavo za las zgrešil gol.

V drugem polčasu se je igra nekoliko razživela in to predvsem po zaslugi domačinov, ki so se otresli «strahu» pred bolj renomiranimi nasprotniki. Goričani so namreč zaigrali odločneje. To nam potrdi priložnost, ki se je ponudila Bartoliniju, ko je lepo streljal proti vratom, strel pa je za nekaj centimetrov šel mimo gola. V 20. min. so imeli Tržačani priložnost, da stanje podvojijo in to ko je sodnik dosodil najstrožjo kazen, potem ko je domači branilec zrušil Struklja. Strel Amata pa je ubranil odlični Calligaris. Zadnja med zanimivejšimi akcijami se je ponudila ponovno gostom v 41. min., ko je Mariani z glavo poslal žogo naravnost v vratnico.

R. Pavšič

NA TURNIRJU V ŠPANIJI

Dinamo iz Zagreba in Roma za tretje mesto

SEVILLA — Na mednarodnem nogometnem turnirju za pokal Seville je domača Sevilla po streljanju enajstmetrovk odpravila zagrebški Dinamo. Po rednem delu tekme je bil rezultat izenačen 1:1. Gola sta dosegla Kranjčar in Morete. Dinamo se je tako sinoči srečal z Romo v finalu za tretje mesto. Nocoj pa bo veliki finale med domačima mestnima enajstericama Betisom in Sevillo.

Napoli — Atletico Mineiro 0:1

NEAPELJ — Brazilsko moštvo Atletico Mineiro iz Belo Horizonteja je v prijateljski tekmi premagalo Napoli z 1:0. Gol je padel v 83. minuti, ko je sodnik zaradi prekrška v kazenskem prostoru dosodil enajstmetrovko v korist Atletica.

ITALIJANSKO DRŽAVNO PRVENSTVO V KOTALKANJU

Pavel Sedmak zadovoljil

Včeraj so se v tržaški športni palači pričela tekmovanja za italijansko državno prvenstvo v kotalkanju. Zjutraj so moški nastopili v obveznih likih in opravili 4 vaje, po katerih odločno vodi Michele Tolomini. Naš Pavel Sedmak je sicer dobro kotalkal, vendar pa je bila konkurenca res močna, tako da se je uvrstil na začasno 14. mesto. Poleg tega je treba povedati, da je Pavel pri vojakih, kar ga je precej oviralo pri pripravah.

Po obveznih likih je lestvica taka:

1. Tolomini	85,1
2. Nutarelli	82,9
3. Frangipane	80,5
14. Sedmak	67,5

Popoldne pa se je začelo žensko državno prvenstvo v kotalkanju, ki se bo končalo danes. Na njem nastopa 33 kotalkaric.

Pozno zvečer smo prejeli še rezultate prostega programa pri moških, s katerimi smo lahko sestavili končno lestvico:

1. Bisarni
2. Nutarelli
3. Ragazzi
4. Tolomini
5. Frangipane
17. Sedmak

Posnetek z mednarodnega košarkarskega turnirja v Miljah

KOŠARKA

MEDNARODNI TURNIR V MILJAH

REČANI OSVOJILI TRETJE MESTO

V malem finalu so sinoči po ogorčeni borbi premagali Slovana

Finale za 3. mesto
Kvarner - Slovan 93:89 (49:50)

KVARNER REKA: Mohorović 6, Pilepić 15 (1:1), Bradarić 2 (0:1), Marinac, Grbić, Bijelić, Maslak 17 (3:3), Grabovac 9 (1:1), Furčić 22 (4:4), Kurelić 20 (2:2).

SLOVAN LJUBLJANA: Volaj 6 (2:3), Brodnik 14, Milosavljević 4 (2:3), Vidmar 4, Križnar 17 (5:5), Jesenšek 2 (2:2), Lorbek 21 (3:3), Krušić 19 (7:10), Šantelj 2, Lepin, Sarajlija.

SODNIKA: Allegretto in Cozzolino (oba iz Trsta).

PM: Kvarner 11:12; Slovan 21:25.
PON: Vidmar (25).
ON: Kvarner 16, Slovan 22.

V malem finalu za tretje mesto na mednarodnem košarkarskem turnirju za lovoriko «Riviera di Muggia» je sinoči v Miljah reški Kvarner po ogorčeni in izenačeni borbi premagal ljubljanskega Slovana. Po začetnem vodstvu Rečanov so nato prejeli pobudo Ljubljančani, ki pa so proti koncu tekme morali priznati premoč nasprotnika.

Furčić, Kurelić in Pilepić pri Kvarneru; Križnar, Lorbek in Brodnik pri Slovanu so bili najboljši posamezniki sinočnjega srečanja.

Finale za 1. mesto
Liberti - Hurlingham 83:73 (43:37)

V SREDO

Hurlingham — Slovan 87:86 (44:46)

HURLINGHAM: Čuk 6 (0:3), Ritossa 27 (1:3), Pieri, Meneghel 10, Jacuzzo 16 (2:2), Baiguera 17 (3:4), Prodan 8 (0:2), Maranzana 3 (1:3), Floridan.

SLOVAN: Volaj 16 (2:2), Križnar 13 (1:1), Brodnik 23 (3:4), Milosavljević, Vidmar, Jesenšek, Lorbek 11 (3:3), Krušič 16 (0:1), Šantelj 7 (1:3), Besedič, Sarajlija.

SODNIKA: Mogorovich in Cozzolino iz Trsta.

PROSTI METI: Hurlingham 7:17, Slovan 10:14.

PON: Čuk (28), Šantelj (38), Križnar (38 — 2 tehnični napaki).

SON: Hurlingham 16, Slovan 25.

V drugi tekmi prvega kola mednarodnega košarkarskega turnirja «Riviera di Muggia» je tržaški Hurlingham premagal ljubljanskega Slovana po izredno izenačeni in borbeni igri. Tržačani so se predstavili na igrišče brez Laurela in Barnesa in so bili tako močno okrnjeni. V 25. minuti je imel Slovan priliko, da se dokončno otrese Hurlinghama, saj je vodil s 64:57. Ljubljančani pa so takrat popustili, tako da so Tržačani polagoma zmanjšali zaostanek in prešli v vodstvo.

Omenili bi še to, da sta bila oba sodnika izredno pristranska in da sta večkrat oškodovala goste.

Najboljši mož na igrišču je bil Brodnik, v zadnjih minitah srečanja pa je Ritossa zagotovil zmago svojemu moštvu s točnimi meti iz srednje razdalje.

Poraz Beograjčanov

ROSETO DEGLI ABRUZZI — Na mednarodnem košarkarskem turnirju v Rosetu degli Abruzzi je rimski Bancoroma odpravil OKK Beograd z izidom 112:103.

V vrstah Beograjčanov so bili najboljši Žižić (22), Nikolić (22) in Ristanović (27). Pri Bancoromi pa so zadovoljili Hicks (23), Castellano (24) in Davis (21).

Tržačani gostovali v Postojni in tudi visoko izgubili.

Sicer pa bodo balinarska srečanja tudi v nedeljo v Trstu le postranske važnosti. Važneje bo seveda, da se prijateljski in športni stiki obeh društev še v večji meri utrdijo.

ATLETIKA

Italija — VB 112:119

PERUGIA — Atletski mladinski dvoboj med Italijo in Veliko Britanijo se je končal z zmago gostov s 119:112.

Zopet Coe - Ovett

LONDON — Coe se bo ponovno spopadel z Ovettom 25. avgusta na londonskem stadionu Crystal Palace v okviru «zlate milje». Na dirki bodo nastopili tudi Novozelandec Walker, Tanzanijec Bavi, Irec Coghlan, zahodni Nemec Wessinghage in še nekateri drugi domačini.

Svetovni rekorder na miljo je Ovett s 3'48''8.

JADRANJE

BP V KOPRU

Danes zadnje regate

V treh razredih že znani zmagovalci

KOPER — Medtem ko so v razredu «optimist» včeraj opravili le eno regato, pa so v ostalih rezredih izpeljali dve.

Balkansko prvenstvo v Koprskem zalivu se tako bliža koncu, danes bodo namreč na sporedu zadnje regate.

V razredih «470», «finn junior» in «optimist» so verjetno zmagovalci znani že pred današnjimi zadnjimi regatami, v ostalih razredih pa je položaj glede skupne lestvice še dokaj «odprt».

SKUPNE LESTVICE PO VČERAJŠNJIH REGATAH

«LETEČI HOLANDEC»

1. Ščuric — Muhadjeri (Jug.)	3
2. Mandić — Kalebić (Jug.)	6
3. Dimou — Romeos (Gr.)	25,1
4. Kiriakidis — Nikforidis (Gr.)	29,7

«470»

1. Ertsos — Kourkoulos (Gr.)	0 točk
2. Marinac — Dujmić (Jug.)	11,7
3. Maljevac — Cerkvenik (Jug.)	21,7
4. Christakopoulos — Sarikavazis (Gr.)	25,1

«FINN SENIOR»

1. Papaioannu (Gr.)	11
2. Sarikavazis (Gr.)	19,4
3. Vasiliev (Bol.)	26,7
4. Georgiadis (Gr.)	27
5. Mrduljaš (Jug.)	39

«OPTIMIST»

1. Stamatiadis (Gr.)	6
2. Nikolić (Jug.)	11,5
3. Komljanec (Jug.)	14
4. Kosmina (Jug.)	33
6. Karas (Jug.)	33
7. Antončič (Jug.)	33,4
15. Piacun (Jug.)	67

«FINN JUNIOR»

1. Makjanić (Jug.)	3
2. Feredean (Rom.)	16,7
3. Mitakis (Gr.)	24
4. Viali (Jug.)	39,7

PLAVANJE

Italijansko prvenstvo

MODENA — Včeraj se je v Modeni pričelo italijansko državno plavalno prvenstvo.

IZIDI

MOŠKI

100 m prosto:
1. Guarducci 52''02.
200 m hrbtno:
1. Falchini 2'09''85 (nov mladinski rekord).
200 m prsno:
1. Fabbri 2'23''5.
4 x 200 m prosto:
1. Fiamme Oro 7'53''66.

ŽENSKE

200 m hrbtno:
1. Foralosso 2'20''37.
200 m prsno:
1. Tagnin 2'39''15.
4 x 200 m prosto:
1. Sisport Fiat 8'41''83.

NOGOMET

Madžarska — Švedska 2:0

BUDIMPEŠTA — Nogometna enajsterica Madžarske je v prijateljskem srečanju z 2:0 premagala Švedsko.

Visoka zmaga Ascolija

ASCOLI PICENO — Italijanski prvoligaš Ascoli je v prijateljskem srečanju visoko premagal brazilsko moštvo Vasco da Gama s 6:1.

Italijani so bili boljši skozi vse srečanje in trener Ascolija je na teren poslal vse razpoložljive igralce.

Tudi Viareggio v Jugoslaviji

VIAREGGIO — Mladinska ekipa iz Viareggia bo od 26. do 31. avgusta nastopala na mednarodnem nogometnem turnirju v Jugoslaviji. Turnirja se bodo poleg Viareggia udeležili še Saint Etienne (Fr.), Stuttgart (ZRN), Austria (Av.) Partizan in Crvena zvezda iz Beograda, Vojvodina ter splitski Hajduk. Finalna srečanja bodo v Novem Sadu in v Beogradu.

V torek Roma - Atletico

RIMINI — Roma se bo v torek v Riminiju srečala z ekipo Atletica iz Madrida. Tekmo so organizirali v okviru mitinga prijateljstva med narodi, ki bo v Riminiju od 23. do 31. avgusta. Celotni izkupiček srečanja bo šel sorodnikom žrtev bolonjskega atentata.

BOB

SP v Cortini

CORTINA D'AMPEZZO — 23. januarja 1981 se bo v Cortini začelo svetovno prvenstvo v dvo in štirisedežnem bobu. Prvenstvo, ki bo na obnovljeni progi (vgradili so ji umetni ohlajevalec), bo trajalo do 7. februarja.

V okviru prvenstva bo 5. februarja v Cortini tudi kongres mednarodne zveze boba.

NAŠE AMATERSKE ENAJSTERICE PRED BLIŽNJIM PRVENSTVOM

PRIMORJE: VERGINELLA - CIBIC ZA TAKOJŠEN PRESTOP V 2. AL

Proseško moštvo bo tudi letos v glavnem igralo z enako postavo kot lani

Iz Trebč smo krenili proti Proseku. Tudi Primorje je bilo letos obsojeno na izpad. V ponedeljek je bil na proseškem igrišču prvi trening članske ekipe, ki bo letos igrala v 3. amaterski ligi. Med prvimi, ki je prišel na trening, je bil novi trener, to je domačin Silvij Verginella, ki je vrsto let igral pri Primorju. V članski ekipi je namreč odigral 179 prvenstvenih tekem, nato je prestopil h kriški Vesni in sklenil svojo kariero kot nogometaš pri Olimpiji iz Gabrovca. Verginella je že treniral Primorje v sezoni 1971/72, ko je proseški klub ob velikem razočaranju svojih navijačev v sezoni 70/71 izpadel iz 2. AL. Torej po tolikih letih so Verginelli zopet poverili nalogo, da reši moštvo iz krize, v katero je zašlo v lanski sezoni. Morda bo golo naključje, vendar je kot v sezoni 1971/72 na vodilnem mestu pri Primorju po dveh sezonah odsotnosti Sergij Cibic, ki je leta 1971/72 bil predsednik Primorja, tokrat pa je podpredsednik. Po devetih letih sta torej Verginella in Cibic zopet skupaj in seveda na Proseku vsi upajo, da jima bo tokrat sreča naklonjena. Takrat sta namreč Verginella in Cibic omogočila prestop ekipe v 2. AL. V 20 odigranih tekmah Primorje ni nikoli izgubilo, saj so «rdeče-rumeni» slavili kar 15 zmag in pet remijev. Po tem podvigu je Verginella odstopil. Ponovno pa je sedel na klopi v sezoni 1975/76 do 19. kola, ko je zaradi nesporazuma z vodstvom ponovno odstopil.

Letos se torej Verginella vrača na krmilo proseškega kluba in vprašali smo ga za kratek razgovor.

«Silvio, kaj pomeni zate ta vrnitev in kako boš začel s treningi?»

«Voditelji kluba so me zaprosili, da bi sprejel vodstvo članske ekipe, ker so v velikih težavah in ne dobijo trenerja. Zavedal sem se teh težav, saj sem to večkrat okusil na lastni koži kot nogometaš. Izpad je vedno grenak in težko je začeti, ker si nihče noče vzeti takšne odgovornosti. Vendar društvo mora naprej delovati ne glede na izpad. Danes sem sklical vse nogometaše na trening in z zadovoljstvom ugotavljam, da so vsi prisotni. Treningi ne bodo potekali, kot bi pač morali. Prireditelji smo Racetovega memoriala, ki se bo pričel v ponedeljek in na katerem seveda nastopamo. Zato bo treba precej pohiteti. V začetku bomo imeli nekaj razgibalnih vaj za pridobivanje kondicije, nakar bomo začeli z žogo, s tehniko igre, s taktično razporeditvijo, z vztrajnostjo, z vzdržljivostjo itd. Torej dela ne manjka in dobre volje niti.»

«Letošnje novosti pri Primorju?»

«Od nogometašev je trenutno naš klub zapustil le Germani, ki je bil v lanski sezoni na posojilu. Poleg njega pa je vprašal za izpisnico tudi Caharija, vendar doslej ni še nič odločenega. Vsi ostali nameravajo ostati pri Primorju, pa čeprav bodo morali letos igrati v 3. AL. Morda bo prišlo do nekaterih novosti. Imamo stike z nekaterimi nogometaši, trenutno pa lahko računam le na nogometaše, ki so v lanski sezoni igrali v vrstah Primorja. Dodal bi tudi, da bomo tudi letos posvetili mladincem veliko pozornost. Mladinski odsek bo koordiniral priznani trener Pertič s pomočjo Štefija Pertota in Milana Mikuša. Primorje bo nastopilo v kategoriji cicibanov, začetnikov, najmlajših in naraščajnikov.»

B. R.

Tudi nogometaši Primorja so že na delu za bližnje nastope

Barcelona prva

MADRID — Nogometni klub Barcelona je osvojil prvo mesto na mednarodnem turnirju «Joan Gamper». Barcelona je v finalu premagala brazilske nogometaše Vasca da Gama z 2:1. Na tretje mesto se je uvrstil argentinski klub River Plate, na četrto mesto pa Eindhoven iz Nizozemske.

Atletico Madrid najboljši

MADRID — Atletico iz Madrida se je uvrstil na prvo mesto na mednarodnem nogometnem turnirju «Vila da Madrid». Atletico je odigral finalno tekmo proti nizozemskemu Ajaxu in zmagal s 4:1 po enajstmetrovkah. Na tretje mesto skupne lestvice se je uvrstila ekipa CSKA iz Sofije, na četrto mesto pa brazilski klub Internaciona! iz Porta Alegre.

BALINANJE

V PRIJATELJSKEM SREČANJU

Postojnčani v Trstu

Postojnski Balinarski klub Sovič bo v nedeljo vrnil obisk tržaškemu društvu San Luigi. V prijateljskem srečanju se bodo namreč pomerili balinarji obeh klubov. V nedeljo so

Težko je shujšati

Kljub napornim treningom za sleherni boksarski «dvoboj stoletja», tokrat s Holmesom, Muhammad Ali le s težavo hujša . (Foto AP)

ODBOJKA

NA PRIPRAVAH V BOHINJU

TUDI PET BOROVCEV Z MODRIČO

Mladi Borovi odbojkarji, ki so gostje jugoslovanskega prvoligaša trenirajo kar trikrat dnevno pod vodstvom trenerja Viktorja Krevsla

Kljub temu da se odbojkarska sezona 1979 - 80 ni uradno končala, je potrebno misliti na novo. Poletni premor se več ali manj izteka in misliti je treba na novo prvenstvo in s tem na priprave. Ta čas je v Bohinju skupina petih mladih Borovih odbojkarjev, ki vadi skupaj z lanskim jugoslovanskim prvakom Modričo.

Vodstvo odbojkarskega kluba iz Modriče je z velikim razumevanjem sprejelo željo ŠZ Bor, da z njihovimi odbojkarji vadi tudi skupina mladih Tržačanov. Tako je od prejšnjega petka v Bohinju pet odbojkarjev in sicer: Djego Batič, Romano Pernarčič, Peter De Walderstein, Igor Brana in Igor Tul. Potem ko je zapustil vrste Modriče trener in igralec Božić pa pomaga kot tehnični vodja in trener bivšemu jugoslovanskemu prvaku priznani slovenski odbojkarski strokovnjak mag. Viktor Krevsel. Bazične priprave v Bohinju vodi seveda Krevsel. Odbojkarji Modriče so zbrani v tem prelepem gorenjskem kotičku že od 6. avgusta in trenirajo po trikrat dnevno. Že samo ta podatek najbolje pove, da so priprave izredno zahtevne, saj so opravili v prvih devetih dneh kar 23 treningov. Naši fantje pa so se priključili odbojkarjem Modriče v drugi polovici, ker nimajo osnove za tako dolgotrajne in intenzivne priprave. Normalno sta po en trening v naravi ob nabiranje telesne splošne in specialne priprave, drugi pa v dvorani, kjer sledi tehnična in taktična priprava.

Glede na dejstvo, da je v Bohinju ekipa Modriče v popolni postavi (manjka namreč samo reprezentant Bora Jović, ki je po nastopu na OI v Moskvi na zasluženem odmoru) imajo naši fantje možnost vaditi skupaj z odličnimi igralci, ki poznajo vse skrivnosti igre ob mreži. Poleg tega so jih izredno prijateljsko sprejeli v svojo sredino, da jim pomagajo na vsakem koraku. Borovi fantje se po svojih močeh izredno trudijo, da se čim več naučijo in so na treningih izredno vestni, marljivi in prizadevni. Ni potrebno posebej poudarjati, da se bodo borovci veliko naučili, saj vadijo v resnično idealnih pogojih.

Z njimi je zadovoljen tudi trener Krevsel, ki je pri vadbi znan kot izredno zahteven in pedanten pedagog.

G. F.

KOLESARSTVO

Trener Vigna objavil reprezentanco

MONTERONI — Novi državni amaterski prvak v vožnji za motorji je Fausto Stiz, ki je 50 km dolgo progo prevozil v 40'37''77, s poprečno hitrostjo 73,800 km na uro. V hitrostni vožnji pa si je naslov, osmič zaporedoma, zagotovil Giorgio Rossi, ki je v finalu odpravil Rampazza. Tretji je bil Sacchetti, četrti pa Finamore.

Vittorio Algeri pa je zmagovalec v vožnji posameznikov za točke med profesionalci. Za njim sta se uvrstila Mantovani in Bettoni.

Po tekmovanjih je selektor Vigna objavil reprezentanco za Besançon, kjer bo svetovno prvenstvo v vožnjah na dirkališču. V zasledovalni vožnji bodo tekmovali: Moser, Visentini, Pizzoferrato, Borgognoni in Leali; v vožnji posameznikov Morandi, Mantovani, Berto, Borgognoni in morda Saronni; v hitrostni vožnji in v «keirunu» Turrini, Notari, Berto, Mantovani in Capponcelli; med «stayersi» pa Algeri, Rosola, Tosoni, Vicino in Parecchini.

OBVESTILA

Košarkarska sekcija ŠZ Bor

obvešča, da se bodo treningi članske košarkarske ekipe pričeli v ponedeljek, 25. avgusta, ob 20.30 na stadionu «1. maja».

Uredništvo, uprava, oglasni oddelek,
TRST, Ul. Montecchi 6, PP 559 Tel. (040) 79 46 72 (4 linije)
Podružnica Gorica, Drevored 24 Maggio 1 — Tel. (0481) 8 33 82 57 23
Naročnina
Mesečno 5.000 lir — vnaprej plačana celotna 60.000 lir. Letna naročnina za inozemstvo 53.000 lir, za naročnike brezplačno revija «DAN».
V SFRJ številka 4,50 din, ob nedeljah 5,00 din, za zasebnike mesečno 65,00, letno 650,00 din, za organizacije in podjetja mesečno 80,00, letno 800,00 din.
Poštni tekoči račun za Italijo Založništvo tržaškega tiska, Trst 11-5374

PRIMORSKI DNEVNIK

Stran 6 22. avgusta 1980

Za SFRJ Žiro račun 50101-603-45361 «ADIT» • DZS • 61000 Ljubljana, Gradišče 10/II. nad., telefon 22207
Oglasi Ob delavnikih: trgovski 1 modul (šir. 1 st., viš. 43 mm) 22.600 lir. Finančni 800, legalni 700, osmrtnice 300, sožalja 400 lir za mm višine v širini 1 stolpca. Mali oglasi 200 lir beseda. Ob praznikih: povišek 20%. IVA 15%. Oglasi iz dežele Furlanije - Julijske krajine se naročajo pri oglasnem oddelku ali upravi. Iz vseh drugih dežel v Italiji pri SPI.
Odgovorni urednik Gorazd Vesel
Izdaja in tiska ZTT Trst
Član italijanske zveze časopisnih založnikov FIEG

V ŽARIŠČIH NAPETOSTI - Piše Pavel Stranj

KURDI - SIROTE SVETA

Kurdistan je ime ozemlja, kjer prebivajo Kurdi, narod, ki šteje med 12 in 18 milijoni prebivalcev; točnih popisov ni, ker jih nekatere države ne priznavajo kot narod. To ozemlje, ki je veliko kot dve Jugoslaviji je razdrobljeno med 5 držav: večina je v turških mejah, nekoliko manj v Iraku in Iranu, drobci v Siriji in Sovjetski zvezi. V Turčiji živi od 7 do 8 milijonov, v Iranu 5, v Iraku 3 milijoni, pol milijona v Siriji in še manj v SZ.

Na kurdskem narodnem ozemlju leži 70% iraškega petroleja, poleg tega, pa še bogata ležišča železa, srebra, svinca, cinka in kroma. Kurdistan bi torej lahko bil močna, strateško pomembna država, po številu prebivalstva pa tretja država na Bližnjem vzhodu, za Egiptom in Iranom.

Ravno zato Kurdistana ni. Zato niso dopustile njegovega nastanka velesile, ko so si delile dediščino turškega cesarstva in so raje «balkanizirale» Bližnji vzhod; zato tudi današnje države zatirajo Kurde, ker se bojijo, da bi jim ti zrasli čez glavo.

Kurdi so danes gospodarsko in kulturno nerazviti, posamezni deli narodnega ozemlja so medsebojno precej nepovezani, močne so še tradicionalne strukture plemenske družbe. Sami niso samostojne države še nikoli zahtevali, dovolj bi jim bilo, da bi se lahko svobodno razvijali v vsaki državi posebej, a razen kratke «pomladi» v Iraku, tega niso dosegli nikjer. Zaostalost so povzročale seveda vladajoče države, da bi zavirale njih razvoj.

Zgodovina Kurdov je ena sama vrsta uporov in nečloveških zatiranj. Naj omenim le en primer: po uporu v turškem Kurdistanu leta 1937 je bilo pobitih nad 100.000 Kurdov, v samem mestu Dersim je bilo 40.000 mrtvih. Leta 1930 so sto intelektualcev zašili v vreče in vrgli v jezero Van . . .

Upori so se kljub temu stalno vrstili, gverila je stalno tlela, čeprav brez upanja na uspeh, ker niso nikjer mogli računati na varno zaledje. Nove perspektive so se pojavile šele po državnem udaru v Iraku, leta 1958, ko je Kassem strmoglavil filo-angleško hašemitsko kraljevino in priznal Kurdom doslej najširše pravice. A že leta 1963 je bil Kassem strmoglavljen, režim se je zamenjal in za Kurde se je začelo vse znova.

Še prej, med drugo svetovno vojno so iraški Kurdi izkoristili šibkost velesil in si izborili precej široko svobodno ozemlje, a takoj po vojni je Anglija, zaskrbljena za «svoj» petrolej, prisilila voditelja Mustafa Barzanija, da se je umaknil v Iran, kjer je s sovjetsko pomočjo ustanovil nekaj mesecev trajajočo Mahabadsko republiko, ki je propadla s sovjetskim umikom iz severnega Irana.

Poleg nerazvitosti je velika hiba kurdskega gibanja precejšnja notranja razdrobljenost. Vsaka skupina je reševala svojo problematiko ločeno ne le od drugih skupin ampak tudi od ostalega prebivalstva v državi.

Zadnje razočaranje so doživeli iranski Kurdi, ki so dali svoj prispevek k strmoglavljenju šahove diktature v prepričanju, da se jim obeta lepša bodočnost. Zmotili so se; očitno se islamski voditelji bojijo, da bi priznanje neke avtonomije Kurdom sprožilo val podobnih zahtev s strani ostalih manjšin v Iranu, kar bi ošibilo oblast sedanjega (iranskega) vodilnega razreda.

Boja Kurdov še ni konec; možnosti za uspeh, vsaj za osnovne pravice bodo imeli, ko bodo dosegli večjo stopnjo družbene preobrazbe in ko se bodo povezali z naprednimi silami, ki se v posameznih državah borijo za enake cilje. Leva gibanja posameznih delov kurdskega naroda so že šla v to smer.

LATINSKA AMERIKA IN NJENI VOJAŠKI REŽIMI

Nasilje bolivijskih pučistov Videlov neuspeh v Braziliji

Argentinskemu predsedniku ni uspelo prepričati brazilskih voditeljev o umestnosti ideološkega in političnega sodelovanja

WASHINGTON — Stalni svet organizacije ameriških držav (OSA) ne bo razpravljal o bolivijskem vprašanju. Nikaragui ni uspelo namreč zbrati dovolj podpisov, kot so to zahtevale države andskega pakta, da bi jo podprle pri obnovi razprave o vojaškem udaru v Boliviji. Na prejšnjem zasedanju 25. julija je OSA izrazila nasprotovanje državnemu udaru, sedaj pa je kot kaže prevladalo načelo nevmešavanja v notranje zadeve neke suverene države. Sklep pa ne pomeni, da OSA podpira režim v La Pazu, še več, Bolivija je iz dneva v dan mednarodno bolj osamljena. Svetovna javnost se namreč seznanja z okrutnostjo pučistov, pred katero bledijo že dovolj srhljive vesti takoj po državnem udaru 17. julija.

«Amnesty International» je včeraj v Londonu objavil grozljive podatke o vojaški represiji v rudarskem mestu Caracoles, 266 kilometrov jugovzhodno od glavnega mesta. 4. avgusta, 18 dni po državnem udaru, je polk bolivijske vojske obkolil Caracoles in po obstreljevanju težkega topništva pričel s «čiščenjem» rudarskega mesta. «Amnesty International» ne navaja števila smrtnih žrtev, omenja le, da je 900 oseb izginilo. Po pričevanju očividcev pa se je soldateska zverinsko znesla tudi nad nemočnim civilnim prebivalstvom. Branitelji «zahodne omike» so posiljevali ženske in z ekplozivom ubijali civiliste. Podobno so se pučisti znesli tudi v drugih rudarskih središčih. Tako krvava represija pa skriva po mnenju večine opazovalcev nemoč vojaške hunte, da bi utrdila svoj položaj v državi.

Bolivijski režim se torej nahaja v precejšnjih težavah, tako zaradi notranjega odpora, kot zaradi mednarodne osamelosti, ki je včerajšnji sklep OSA ne spreminja. S podobnimi težavami se ubada tudi argentinski vojaški režim predsednika Videle, ki je dopotoval v Brasilio, da bi z brazilskim predsednikom Figueiredo ustvaril nekakšno os Brasilia — Buenos Aires. V brazilskem glavnem mestu pa je naletel na gluha ušesa. Brazilski voditelji se do neke mere strinjajo z gospodarskim sodelovanjem, saj sta gospodarska potenciala obeh držav komplementarna, o političnem in ideološkem sodelovanju pa nočejo govoriti. Med drugim je bil Videla nemalo presenečen, ko je moral govoriti skoraj pred popolnoma praznim parlamentom, saj se večina poslancev in senatorjev ni udeležila slovesne seje v znak protesta zaradi kratenja človekovih pravic v Argentini. Brazilski časopisi pa so bili še bolj jasni. Odločno in brez slepomišenja so napadali Videlo zaradi njegove podpore bolivijskemu državnemu udaru. Bolj kot pisanje časopisov pa greni Videli obisk spoznanje, da je v Brasilii naletel na gluha ušesa. Njegov načrt o skupnih naporih pri obrambi vojaških režimov so brazilski voditelji zavrnili z načelom nevmešavanja v notranje zadeve suverenih držav in Videli jasno povedati, da bo Brazilija nadaljevala po poti, ki naj ji omogoči ponovno vzpostavitev demokracije.

Medtem ko Videla v Brasilii išče politično podporo, se nekaj podobnega dogaja tudi na notranjepolitičnem prizorišču. Argentinski notranji minister general Albano Harguindeguy je sprejel pet vidnih peronističnih voditeljev, da bi ponovno vzpostavil dialog z njimi, ali vsaj dokončno razbil že dovolj zrahljano enotnost gibanja. Pred dvema mesecama se je nekaj podobnega zgodilo s priletnim radikalnim voditeljem Ricardom Balbinom. Kot takrat radikalci so tudi sedaj peronisti obsodili tako srečanje, ki daje le pečat priznanja nezakonitemu režimu, a ne rešuje demokracije v državi.

Pri navajanju dogajanj na zelenem kontinentu je nemogoče spregledati položaja v Čilu, kjer fašistična hunta generala Pinocheta pripravlja za 11. september referendum o novi ustavi, ki bi omogočila ustavno nadaljevanje vojaške diktature. Proti referendumu so se izrazile vse čilske napredne politične sile. Bivši demokrščanski predsednik Eduardo Frei je ocenil Pinochetov predlog kot «najhujši dogodek v 170-letni republikanski zgodovini Čila» in predlagal ustanovitev ustavne skupščine in prehodne vlade, ki naj omogoči vrnitev Čila v demokracijo.

Policisti v Milanu ustrelili mladega tatu

MILAN — Včeraj ponoči so člani policijske patrulje v Milanu s streli ubili 21-letnega Luigija Cattanea, ki je nameraval s svojim pajdašem vlomiti v fiat «500». Ob prihodu agentov sta pričela mladeniča bežati, in se nista ustavila na njihov poziv. Tedaj so agenti izstrelili v zrak več strelov, od katerih je eden smrtno zadel Cattanea v glavo. V teku je preiskava.

Orkan «Allen» terjal smrt 400 ljudi

HAITI — Med svojim enotedenskim divjanjem je orkan «Allen» zahteval smrt okrog 400 ljudi ter popolnoma opustošil južni predel republike Haiti. Gmotno škodo so ocenili v vrednosti 400 milijonov dolarjev. Medtem se v to latinskoameriško državo stekajo prispevki različnih držav. Svojo pomoč so nudile ZDA, Kanada, Francija ter ZRN.

VESTI O MOŽNIH POSEGIH VOJNE MORNARICE V FRANCIJI

RIBIČI SE NE VDAJO

PARIZ — Po vesti, da bo položaj v Franciji, ki je nastal po blokiranju pristanišč s strani ribičev, rešen s pomočjo vojne mornarice, so vsi sindikati izrazili solidarnost do ribičev in vseh stavkajočih. Socialni problem ribičev zadobiva vedno bolj politični pomen. Francoski sindikati spodbujajo vse člane, naj odklonijo vsako pomoč vojni mornarici v eventualnih operacijah za reševanje blokad. Največja nevarnost pa je prav v možni zaostritvi odnosov med vlado in ribiči.

Francoski dnevnik Le Monde piše, da položaj v Franciji ni zelo različen od položaja na Poljskem. Edina razlika je v tem, da se na Poljskem še ni govorilo o posegih vojske. Naposled še poudarja, da je vojna mornarica predvsem sredstvo za ohranitev miru v notranjosti države. Vojna mornarica bi v tem primeru lahko intervenirala samo z važnejših pristaniščih, kjer pristajajo ladje z naftnimi proizvodi. Z druge strani, pa dodaja Le Monde, francoske zaloge goriva lahko zadostujejo še za sto dni. Zaradi tega dejstva bi takojšnje nasilno dejanje ne bilo preveč primerno.

Ob stavki ribičev so tudi prašičerejci blokirali nekatere ceste v protest proti nizkim cenam prašičjega mesa. Vlada pa je odgovorila bodisi ribičem kot prašičerejcem, da jim preko določene mere ne more nuditi pomoči, ker bi sicer kršila konvencije Evropske gospodarske skupnosti.

Prav protest francoskih ribičev pa je pospešil pregled ribiškega trga, ki ga pripravlja posebna komisija EGS. Prvi januar 1981 je termin, ki so ga določili za uresničitev «skupnega trga za ribolov».

Na sliki (telefoto AP): vrsta turistov čaka na vkrcanje v Cherbourgu.

VČERAJ ZJUTRAJ PRI JAPONSKIH TERITORIALNIH VODAH

Požar na sovjetski jedrski podmornici Umrlo devet mornarjev, 50 je ranjenih

TOKIO — Na sovjetski jedrski podmornici vrste «echo I» je včeraj zjutraj izbruhnil požar, ki je povzročil 9 mrtvih in več kot 50 ranjenih. Vzroki nesreče niso znani, do nje pa je prišlo, ko je podmornica plula ob japonskih teritorialnih vodah — 140 kilometrov vzhodno od otoka Okinawa. To so včeraj sporočile japonske oblasti, ki so tudi ugotovile, da je imela vojna ladja oporišče v Vladivostoku, kjer imajo Sovjeti baje še štiri podobne podmornice.

Po pričevanju poveljnika britanske petrolejske ladje «Gari», ki je bila najbližja kraju nesreče, ni mogoče več upravljati podmornice. Trije sovjetski mornarji so se podali na krov «Garije», da bi v ruščini odposlali sporočilo o nesreči in klic za pomoč. Edino, kar so sprejeli od Britancev, je bila rezerva vode, odklonili pa so vse drugo. Tudi niso sprejeli reševanja, ki ga je nemudoma ponudila japonska mornarica. Dejansko je čez nekaj ur priplula neka sovjetska trgovska ladja, na katero so prenesli ranjence.

Japonska letala, ki so s posebnimi napravami za odkrivanje radioaktivnosti preletela področje nad podmornico, niso do sedaj ugotavila uhajanje radioaktivnih žarkov. Japonske oblasti so vsekakor odredile stalno kontrolo radioaktivnosti, tako v morju kot v zraku okrog podmornice. V primeru, da bi prišlo do uhajanja, so zagotovile, da bodo uvedle preiskavo. Japonski zunanji minister je že sporočil Sovjetski zvezi «zaskrbljenost zaradi incidenta, do katerega je prišlo tik ob japonskih teritorialnih vodah in ki bo lahko povzročil radioaktivno uhajanje».

Podmornice «echo I» so Sovjeti zgradili med leti 1960 in 1962, opremljene so z dvema jedrskima reaktorjema in devetimi izstrelnimi cevmi. Dolge so 115 metrov, njihova BRT znaša 5500 ton, število posadke pa se vrti okrog 100 mož.

Brez dvoma bo ta nesreča spet razburila že itak razburkane vode vojaških operacij svetovnih velesil v Indijskem in Tihem oceanu. Japonsko obrambno ministrstvo je namreč nedolgo od tega opozorilo, da se v zadnjih mesecih stopnjuje obseg manevrov in operacij sovjetskih ladij in letal na področju okrog Japonske. Dodalo je tudi, da je število sovjetskega brodovja v zahodnem delu Tihega oceana višje od sedmega ameriškega brodovja. Sovjeti naj bi tudi močno utrdili svojo prisotnost v Indijskem oceanu in drugih predelih Pacifika. Zato je Suzukijeva vlada že odobrila skoraj 10-odstotni povišek za naložbe v obrambne namene. Sam povišek znaša približno milijardo in 300 milijonov dolarjev. Z njimi bodo odkupili od ZDA najmodernejši vojaški material, med katerim bodo tudi protipodmorniška izvidniška letala P-3.

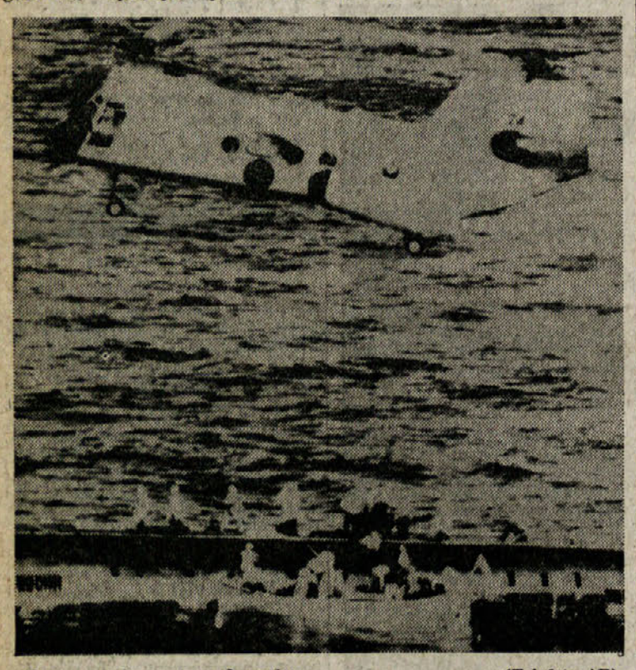

Prenos ranjencev s podmornice (Telefoto AP)

VIDEM — Karabinjerji iz Vidma so aretirali 33-letnega boksarja Bruna Freschija, bivšega italijanskega prvaka lahke kategorije. V njegovem stanovanju so našli znatno količino orožja in razstreliva, med katerimi dve brzostrelki, več ročnih bomb, ogromno število nabojev ter kar 166 različnih samokresov. Boksar je med zaslišavanjem dejal, da je zbiratelj orožja. Freschi je tudi deželni prvak v streljanju.

Marjan Sedmak zapušča Koroško

CELOVEC — Zveza slovenskih organizacij se je v sredo zvečer s skromno svečanostjo poslovila od Marjana Sedmaka, ki je bil štiri leta dopisnik «Dela» in RTV Ljubljana na Koroškem. Kot je poudaril predsednik ZSO dr. Franci Zwitter, je Marjan Sedmak spremljal dogajanja na Koroškem v obdobju, ki je bilo eno najburnejših v zgodovini koroških Slovencev in ga komentiral in interpretiral za širšo slovensko javnost. Dr. Zwitter mu je izrazil v imenu ZSO zadovoljstvo, da je svoje delo opravljal tako vestno in s posluhom za včasih zelo zapleteno vprašanja.

Marjan Sedmak, bo zapustil Koroško septembra meseca, na Koroškem pa že pričakujejo novega dopisnika «Dela». (Sindok)

KONEC MESECA SE BO SESTALA KITAJSKA SKUPŠČINA

Pred Hua Guofengovim odstopom?

PEKING — Kitajska tiskovna agencija Xinhua je sporočila, da se bo 31. avgusta sestala ljudska skupščina. Politični opazovalci v Pekingu napovedujejo, da bodo člani skupščine razpravljali o spremembah v vladi in o novi gospodarski usmeritvi. Obenem predvidevajo, da bo kmalu odstopil ministrski predsednik Hua Guofeng, enako odločitev naj bi sprejelo tudi šest ministrskih podpredsednikov. Kitajski voditelji, ki se bodo odpovedali mestu v vladi, bodo obdržali dosedanje zadolžitve v partiji.

Na Kitajskem si že nekaj mesecev sledijo večje spremembe, ki napovedujejo pomembne novosti. Pred kratkim so z glavnega trga Tianan men odstranili Marxove, Engelsove, Leninove in Stalinove portrete in tudi ljudska skupščina naj bi na svojem zasedanju obsodila kult osebnosti. Zavzela pa naj bi se za zmanjševanje kopičenja funkcij ter za okrepitev vloge mlajših kadrov. V Pekingu z veliko gotovostjo napovedujejo, da bo prav v okviru teh zahtev zasedel mesto ministrskega predsednika sedanji ministrski podpredsednik Zhao Ziyang. Skupščina naj bi sprejela tudi pomemben gospodarski dokument, ki naj bi potrdil pravilnost gospodarske usmeritve za katero se zavzema Zhao Ziyang. To usmeritev postopoma že uvajajo v prakso. Kitajska tiskovna agencija je včeraj sporočila, da je že 6600 tovarn začelo prevzemati neposredne finančne odgovornosti. Podjetja ne bodo več odvajala dobička v državne blagajne, ampak bodo z njim sama razpolagala. Država se bo postopoma omejila na izdelavo splošnih gospodarskih usmeritev in pobiranje davkov; s tem naj bi le nadzorovala poslovanje posameznih podjetij.

Gospodarsko reformo uvajajo postopoma po celi državi. Osrednje oblasti so v posebni okrožnici zahtevale naj vsaka pokrajina gospodarsko osamosvoji po novih smernicah vsaj dve podjetji. V teh podjetjih pridobljene izkušnje, naj bi uporabili v nadaljnjem razvoju nove gospodarske ureditve.

Nove gospodarske smernice so vplivale tudi na število obrtniških delavnic, ki letos zelo hitro narašča; lani jih je bilo 250 tisoč, zdaj pa jih je že 400 tisoč. Kitajska vlada namerava še povečati pozornost obrtnikom, zmanjšala naj bi jim razne dajatve in olajšala pridobivanje potrebnih posojil.

Na Kitajskem se medtem mudi ameriški kandidat za podpredsedniško mesto in Reaganov sodelavec George Bush, ki se je včeraj sestal z zunanjim ministrom Huang Huo. Bush je dopotoval v Peking, da bi kitajske voditelje seznanil z Reaganovo usmeritvijo v zunanji politiki. Pojasnil je tudi njegove izjave, da morajo ZDA ponovno vzpostaviti uradne diplomatske stike s Taiwanom, kar so mu kitajski voditelji močno zamerili. Kljub temu pa je Huang Hua izjavil, da Kitajska ne namerava podpirati nobenega kandidata za ameriškega predsednika.

DUNAJ — Včeraj so v avstrijskem parlamentu razpravljali o «škandalih», ki so prišli na dan ob gradnji nove dunajske bolnice. Med drugim so razpravljali o korupciji v znesku 10.000 šilingov, ki jih je neko koroško podjetje nudilo avstrijski socialistični stranki, da je prejelo dovoljenje za gradnjo.

Priznanje jugoslovanskim pravnikom

BEOGRAD — Jugoslavija je dala in še daje svetu pomembne pravnike, ki so, kot na primer slavni Bartos, pustili za seboj sledove svojega delovanja ali pa so se v novejšem času uveljavili ne le kot državni, marveč kot svetovni pravniki. S temi besedami je večletni predsednik izvršnega odbora svetovnega združenja za mednarodno pravo lord Wilberforce razložil, zakaj so prav Jugoslaviji že drugič zaupali, da je gostiteljica konference svetovnega združenja za mednarodno pravo. Jugoslovanski teoretiki mednarodnega prava, je nadaljeval Wilberforce so zahvaljujoč svojemu delu kot tudi neodvisni in neuvrščeni politiki Jugoslavije dosegli velik ugled na področju mednarodnega prava.

Jugoslavija je sprožila akcijo za iskanje pravnega sistema, na temelju katerega naj bi bila izpostavljena nova mednarodna ekonomska ureditev. Na njeno pobudo je bil ustanovljen poseben odbor za proučevanje tega področja in prav ta odbor je bil na tokratni konferenci med najbolj delovnimi.

Seveda področje dela zahteva veliko časa in nemogoče je kar čez noč pričakovati konkretne rezultate. Kljub temu pa je po besedah Wilberforcea konferenca na dobri poti, da v bližnji prihodnosti doseže konkretne uspehe. (dd)

DUBROVNIK — Podpredsednik izvršnega sveta sabora Hrvatske dr. Emil Ludviger se je včeraj pogovarjal s predsednikom vlade italijanske dežele Veneto prof. dr. Carlom Berninijem,

Ludviger in Bernini sta se pogovarjala o sodelovanju republike Hrvaške in dežele Veneto ter izrazila željo in pripravljenost, da bi se to sodelovanje še širilo. Dr. Bernini je tudi posredoval povabilo za predsednika IS hrvaškega sabora Petra Flekovića, naj obišče deželo Veneto in Benetke. (dd)

DUŠAN ŽELJEZNOV III.

DIVJALI SO MED VOJNO PO PRIMORSKI

52.

Nemški polkovnik Heinrich Christl

Predsednik: Ali dopuščate možnost, obtoženi Christl, da so to izvršile vam podrejene enote?

Christl: Če so to izvršile moje čete, potem se je to lahko zgodilo samo v borbi.

Predsednik: Ali ste dobili kako poročilo, da so bile v Slavini borbe in da je bila vas požgana?

Christl: O tem nisem nikdar ničesar izvedel.

Vojaški tožilec: Trditev obtoženega Christla ni resnična, ker omenjena priča v svoji izjavi jasno izpoveduje: Kljub temu, da se je partizanska enota umaknila v bližnji gozd in da je komandant dobro vedel, da je prebivalstvo vasi bilo pri tem nedolžno, je ukazal svoji drhali vas zažgati. Obtoženi Christl, vprašam vas, zakaj niso pustile vaše enote prebivalstvu, da bi gasilo požar?

Christl: Nikdar nisem bil navzoč, nikdar nisem bil v tem kraju in nisem nikdar dal povelja, nisem niti vedel, kdaj so moje čete prišle v ta kraj. To je vodil moj podrejeni komandant bataljona Kellner.

Pomočnik tožilca: Ali ste poveljevali bandi ali vojski? V vojski je običaj, da podrejene enote pošljejo poročila in ne smejo prekršiti odrejenega povelja. Torej, ali ste poveljevali bandi ali vojski?

Christl: Jaz sem poveljeval vojski.

Predsednik: Obtoženi Christl: ali ste vi med vašimi službenimi obhodi iz vašega štaba v Postojni v dolini Pivke ali kjerkoli naleteli na kako požgano vas?

Christl: Kje? V Pivki?

Predsednik: V dolini Pivke.

Christl: Videl sem požgano vas Lipo, nadalje Rupo.

Predsednik: Ne mislim na Istro, temveč na dolino Pivke v najbližji okolici Postojne.

Christl: Samo eno edino vas, edino hišo sem videl, ki je bila požgana in sicer v Bukovju.

Predsednik: Ali ste vi bili sam osebno v Bukovju?

Christl: Da.

Predsednik: In osem sto metrov pod Bukovjem ležeče požgane vasi niste videli?

Christl: Ne.

Predsednik: Nadaljnja točka obtožnice vas bremeni, da ste na tako imenovanih očiščevalnih pohodih, da so vam podrejene enote vršile hišne preiskave po v obtožnici navedenih vaseh in da so pri tem ropale vse, kar jim je prišlo pod roke: jestvine, denar, kolesa, ure in druge dragocenosti ter ropali živino. Ali vam je o teh dejanjih kaj znanega?

Christl: Samo en primer mi je prišel na ušesa. Ne vem kje, jaz sem po sodnem oficirju, ki je bil jurist in ki je znal jezik, takoj dal nalog, da ta primer takoj razišče.

Predsednik: In kaj je preiskava pokazala?

Christl: Da so bili neresnični podatki.

Predsednik: Da bi nemška vojska izvršila kjerkoli kak rop? Ja?

Christl: Vedel sem samo za ta edini primer.

Predsednik: In ta edini primer, o katerem vi pravite, kjer bi nemška vojska izvršila tatvino, je bil neresničen?

Christl: Da.

Predsednik: Ali vi dopuščate možnost, da bi bilo tako dejanje kjerkoli izvršeno?

Christl: Tega ne morem reči.

Predsednik: Priče vam bodo pa dokazale, da je stvarno tako.

Sodnik - prisednik: In to v konkretnem slučaju.

Vojaški tožilec: Obtoženi Christl. Neštevilne priče vam bodo to povedale iz Malega otoka, Studenega, Predjame itd. Navedem naj samo eno pričo, izpoved Turka Jakoba iz Predjame. Priča Turk Jakob trdi: «Tudi pri nas smo imeli žrtve nemškega nacizma. Kolben Peter iz Predjame, 57 let star, je bil takrat ustreljen. Oktobra 1944 je bil ustreljen kot talec Požar Anton. Požar Mariji so decembra 1944 Nemci odpeljali enega prašiča. Istega dne je bila Jelenček A. odpeljana ena junica itd. Bili so to nemški planinci.» Poleg tega imamo izjave še neštevilnih prič, ki jih ne bom našteval. Se spomnite vi teh zločinov?

Christl: Ne, niti enega.

Vojaški tožilec: Jih boste pa slišali v dokaznem postopku. So to zločini ali ne?

Christl: Da.

Vojaški tožilec: Ste nosili znak planinke?

Christl: Da.

Vojaški tožilec: Vidite, da je izključena pomota.

Christl: Mislim, da ni pomota.

Vojaški tožilec: Odgovarjate kot neposredni komandant za zločine teh enot.

Christl: Ne morem odgovarjati za te zločine, ker nisem bil prisoten in ker nisem imel nobenega vpliva. V enem primeru, ki se je pripetil v Podgradu, sem zvedel, da je bil storilec izročen sodišču, ker je ukradel raco in bil obsojen na 4 — 6 mesecev ječe in izgubo častne lastnosti pričakovalca oficirskega čina.

Vojaški tožilec: Kaj pa je bilo s tistimi, ki so kradli prašiče, odvedli junico in požigali vasi? Ti so se pa vzgajali v nadaljnjem zločinstvu.

Pomočnik tožilca: Imam vprašanje za obtoženega Kublerja.

Predsednik: Obtoženi Kübler, pristopite k sodišču. (Obtoženi Kübler stopi pred sodišče).

Pomočnik tožilca: Obtoženi Kübler, včeraj ste izjavili, da je nemški oficir, ki je dal ubiti pet Slovencev, dobil ukor, danes pa slišimo, da je vojak, ki je ukradel raco, dobil šest mesecev. Kaj je po vašem več vredno, človek ali raca?

Kübler: Človek, oziroma človeško življenje.

Pomočnik tožilca: Kako je potem mogoče, da je oficir dobil samo ukor?

Kübler: Prosim, če smem pojasniti.

Predsednik: Tovariš tožilec, ali so vam potrebna pojasnila?

Pomočnik tožilca: Ne.